

Eugene Ionesco

MACBETT

(E.Ionesco: Théâtre, sv.5, Éditions Gallimard 1972)

Přeložili Milena a Josef Tomáškoví

Translation © Milena a Josef Tomáškoví 1992
c/o DILIA Praha

OSOBY

Macbett

Banco

Duncan

Lady Duncanová

Komorná

Glamiss

Candor

Prodavač limonády

Mnich

Biskup

Macol

Vojáci, generálové, Lovec motýlů, Vetešník, hosté, ženy z lidu

1. obraz

PLÁNĚ

(Zleva Glamiss, zprava Candor. Vstoupí zároveň, aniž se pozdraví a několik okamžiků zůstanou stát uprostřed jeviště, tváří k publiku)

Glamiss *(se otočí ke Candorovi)* Dobrý den, barone Candore.

Candor *(se otočí ke Glamissovi)* Dobrý den, barone Glamissi.

Glamiss Něco vám řeknu, Candore.

Candor Něco vám řeknu, Glamissi.

Glamiss Takhle to dál nejde!

Candor Takhle to dál nejde!

(Glamiss a Candor jsou rozhněvaní. Jejich hněv a posměch se čím dál víc stupňují, k čemuž napomáhá text)

Glamiss *(s úšklebkem)* Náš panovník...

Candor *(rovněž s úšklebkem)* Duncan, náš milovaný král Duncan, ach ach!

Glamiss Ach ano! Velmi milovaný.

Candor Až příliš milovaný.

Glamiss Pryč s Duncanem.

Candor Pryč s Duncanem.

Glamiss Klidně si loví na mých pozemcích.

Candor V zájmu státu.

Glamiss To říká on.

Candor On je stát.

Glamiss Odevzdávám mu ročně deset tisíc kusů drůbeže, včetně vajec.

Candor Já rovněž.

Glamiss Jestli s tím druzí souhlasí...

Candor Já ne.

Glamiss Já taky ne.

Candor Pak je to jejich věc.

Glamiss A ode mě chce mladé muže pro armádu.

Candor Pro svou armádu.

Glamiss Ale to by mě přece odzbrojilo!

Candor Nás oba by to odzbrojilo!

Glamiss Mám svou armádu. Jsou to moji muži, které by mohl poštvat proti mně.

Candor I proti mně.

Glamiss Kdo to kdy slyšel!

Candor To se od dob mých předků ještě nestalo.

Glamiss Nestalo.

Candor Všichni ti lidé, co se kolem něho motají...

Glamiss Co tyjou z našeho potu.

Candor Co tloustnou z naší drůbeže.

Glamiss Z našich ovcí.

Candor Z našich prasat.

Glamiss Prase jedno!

Candor Z našeho chleba.

Glamiss Deset tisíc kusů drůbeže, deset tisíc koní, deset tisíc mladých mužů... Co s tím dělá? Sám to přece nemůže spotřebovat.

Candor A co těch tisíc mladých dívek?

Glamiss Co dělá s nimi, to víme dobře.

Candor Copak mu něco dlužíme? Naopak!

Glamiss Ještě jsme neřekli poslední slovo!

Candor Zdaleka ne!

Glamiss Pryč s Duncanem!

Candor Pryč s Duncanem!

Glamiss Není lepší než my.

Candor Podle mne je horší.

Glamiss Je hluboko pod námi.

Candor Úplně vespod.

Glamiss Chce se mi řvát, když na to pomyslím.

Candor A mnou lomcuje vztek.

Glamiss Moje čest!

Candor Moje sláva!

Glamiss Naše práva, zděděná po předcích...

Candor Můj majetek...

Glamiss Dědičné statky!

Candor Právo na vlastní štěstí.

Glamiss Musím říct, že na to kašle.

Candor Vidíte, že na to kašle?

Glamiss Nikdo z nás nebude dělat nikomu pitomce, a hlavně ne Duncanovi.

Candor Vlezl mi až do snů.

Glamiss Vlezl mi do snů jako živá můra.

Candor Musíme ho z nich vypudit.

Glamiss Musíme ho vypudit odevšad.

Candor Odevšad.

Glamiss Nezávislost!

Candor Právo rozmnožovat naše majetky. Autonomie.

Glamiss Svoboda!

Candor Být jediným pánem na své půdě.

Glamiss Vezmem si jeho půdu.

Candor Vezmem si jeho půdu.

Glamiss Navrhuju, abychom si ji rozdělili.

Candor Stejným dílem.

Glamiss Stejným dílem.

Candor Špatně spravuje stát.

Glamiss Je k nám nespravedlivý.

Candor Zjednáme si spravedlnost sami.

Glamiss Budeme vládnout místo něho.

(Glamiss s Candorem přistoupí k sobě a hledí směrem, odkud přichází Banco)

Candor Buďte zdrav, Banco, chrabrý generále!

Glamiss Buďte zdrav, Banco, velký vojevůdce.

Banco Buďte zdrav, Glamissi. Buďte zdrav, Candore.

Glamiss *(Candorovi)* O té věci ani slovo. Je věrný Duncanovi.

Candor *(Bancovi)* Vyšli jsme si na vzduch.

Glamiss *(Bancovi)* Na tuhle sezónu je krásné počasí.

Candor Posadte se na chvíli, milý příteli.

Banco Během ranní procházky si nikdy nesesám.

Glamiss No ovšem, ze zdravotních důvodů.

Candor Obdivujeme vaši statečnost.

Banco Tasím svůj meč ve službách svého krále.

Glamiss Dobře děláte.

Candor To vám chválíme.

Banco Pánové, zdravím vás. *(Odchází)*

Candor Budťe zdráv, Banco.

Glamiss Budťe zdráv, Banco. *(Candorovi)* S ním počítat nemůžeme.

Candor *(napůl povytáhne svůj meč)* Je k nám obrácený zády, mohli bychom ho zabít. *(Po špičkách udělá pár kroků směrem k Bancovi)*

Glamiss Ještě ne, teď není příhodná chvíle. Naše armáda není ještě připravena.

(Candor zasune meč. V okamžiku, kdy Banco zmizí, vejde z druhé strany Macbett)

Candor *(Glamisovi)* Další králův věrný!

Glamiss Budťe zdráv, Macbette.

Candor Budťe zdráv, věrný a čestný kavalíre.

Macbett Budťe zdráv, barone Candore. Budťe zdráv, barone Glamissi.

Glamiss Budťe zdráv, Macbette, velký generále. *(Candorovi)* O té věci nesmí nic tušit. Dělejme jakoby nic.

Candor *(Macbettovi)* Glamiss a já obdivujeme vaši věrnost, vaši loajálnost.

Macbett A proč bych neměl být loajální? Přisahal jsem přece, že budu věrně sloužit.

Glamiss Takhle jsme to nemysleli. Právě naopak, máte úplně pravdu.

Candor Králova vděčnost je pro vás nepochybně nejlepší odměnou.

Macbett *(s širokým úsměvem)* Náš dobrotivý panovník chce jenom blaho lidu, jeho dobrota je pověstná.

Glamiss *(mrkne na Candora)* To my víme.

Candor Jsme si tím jisti.

Macbett Duncan je ztělesněná šlechtnost. Rozdá všecko, co má.

Glamiss Určitě z toho máte užitek i vy.

Macbett Navíc je udatný.

Candor Svoji udatnost prokázal velkými činy.

- Glamiss** To je notoricky známé.
- Macbett** Není to jen legenda. Náš panovník je opravdu dobrý a ušlechtilý. A jeho manželka, naše panovnice, naše královna, je zrovna tak dobrá jako krásná. Má soucitné srdce. Pomáhá chudým, pečuje o nemocné.
- Glamiss** Jak neobdivovat tak obdivuhodného muže?
- Candor** Jak neoplácet ušlechtilost ušlechtilostí?
- Macbett** *(slova dotvrdí gestem)* Tasil bych svůj meč proti každému, kdo by tvrdil opak.
- Candor** Jsme přesvědčeni, absolutně přesvědčeni, že ze všech panovníků je Duncan ten nejušlechtilejší.
- Glamiss** Je ušlechtilost sama.
- Macbett** Pro mne je vzorem. Snažím se, abych byl odvážný, čestný a dobrý jako on.
- Glamiss** To jistě není snadné.
- Candor** On je opravdu velmi, velmi dobrý.
- Glamiss** A lady Duncanová je velmi, velmi krásná.
- Macbett** Rád bych se mu podobal. Pánové, zdravím vás. *(Zmizí)*
- Glamiss** Nakonec by nás přesvědčil.
Candor Je to důvěřivý člověk. Naivka.
- Glamiss** A neúplatný.
- Candor** Nebezpečný typ. On a Banco jsou vrchní velitelé královských vojsk.
- Glamiss** Snad jste neztratil kuráž?
- Candor** Ne... nemyslím.
- Glamiss** *(jako by chtěl tasit meč)* Hlavně na to pořád nemyslete!
- Candor** Já na to nemyslím. Ano, ano, se mnou můžete počítat. Ano.
- Glamiss** Pak si tedy pospěšme. Vyleštíme zbraně, shromáždíme muže, připravme naši armádu. Zaútočíme na úsvitě.
- Candor** Opravdu si myslíte, že Duncan je tyran?

Glamiss Tyran, uzurpátor, despota, diktátor, neznaboh, lidožrout, osel, houser a ještě něco horšího. Důkazem je, že vládne. Kdybych o tom nebyl přesvědčen, proč bych ho chtěl zbavit trůnu? Vedou mě k tomu jen ušlechtilé pohnutky.

Candor Ano, to je pravda.

Glamiss Odpřísáhněme si navzájem naprostou důvěru.

(Candor a Glamiss tasí meče a zdraví se)

Důvěřuji vám a přísahám na svůj meč, že k vám budu naprosto loajální.

(Zastrčí meče a rychle odejdou. Každý na jinou stranu)

2. obraz

(Jeviště je několik minut prázdné. Je třeba hodně pracovat se světlem, vycházejícím z pozadí, a se zvuky, které se - ovšem až v samotném závěru - změní v jakousi konkrétní hudbu. Výstřely, záblesky; je vidět malé plamínky. Nebe v pozadí se rozhoří do ruda. Planoucí světlo může rovněž přicházet seshora; na jevištní ploše se pak objevují reflexy tohoto vzplanutí, pak následují blesky a bouře. Nebe se prosvětluje. V hloubce jeviště krásné rudé nebe, tragické nebe. Současně, jak se horizont jasní a poté zase rudne, kulometná palba slábně a zní v delších intervalech. Slyšíme výkřiky, chroptění a sténání raněných, pak náraz střelba utichne. A pouze jediný pronikavý nářek jediného raněného zní dále. Když se rozptýlí mlha, objeví se nekonečná opuštěná pláň. Nářek raněného ustane, ale po dvou třech vteřinách ticha se ozve velmi ostrý ženský výkřik.

Než se na jevišti objeví postavy z následujícího obrazu, je třeba, aby hra světla a zvuků trvala dostatečně dlouho. Přitom světelné efekty i rozmanité zvuky nesmějí být, zvláště ke konci výjevu, v rozporu s pravděpodobností děje. Úlohy jevištního osvětlovače a zvukaře jsou zde velmi důležité.

Souběžně se zvuky v závěru vstoupí na jeviště Muž-bojovník; přejde s tasenou šavlí z jedné strany na druhou a pantomimicky předvádí souboje: krouží zbraní nad hlavou, demonstruje přímé zásahy, odráží útoky, boj zblízka, úhybné manévry, různé pozice ve střehu. To vše dosti rychle, bez baletní stylizace.

Po této pantomimě, provázené zvuky, nastane ticho. Pauza. Poté přeběhne přes jeviště křičící Žena s rozčuchanými vlasy. Vstoupí Prodavač limonády)

Prodavač Čerstvé limonády! Limonády pro civilisty, limonády pro vojáky! Pojdte, pojdte, kdo si chcete svlažit hrdlo. Kdo se chce osvěžit před novým útokem? Limonády dobře slazené a chlazené! Limonády, které hojí rány, limonády proti strachu, limonády pro vojáky! Jeden frank za láhev, tři franky za čtyři láhve. Je to taky lék na škrábance, drápance a odřeniny!

(Přicházejí dva muži ve vojenském. Jeden nese druhého na zádech)

(Prvnímu muži) Je raněný?

První muž Ne, je mrtvý.

Prodavač Rána mečem? Nebo kopím?

První muž Ne.

Prodavač Rána z pistole?

První muž Ne. Infarkt.

(Dvojice mužů zmizí. Ze stejné strany přichází další dvojice. Jsou to stejní vojáci, jenom si vyměnili role)

Prodavač *(ukáže na neseného muže)* Infarkt?

Druhý muž Ne, rána mečem.
(*Dvojice zmizí*)

Prodavač Čerstvé limonády! Vojenské limonády! Limonády proti strachu, limonády na kuráž!
(*Vejde Voják*)
Osvěžující nápoje! Léčí rány všeho druhu!

Voják Já nejsem raněný.

Prodavač Tak se napijte proti strachu.

Voják Já nemám nikdy strach.

Prodavač Je taky dobrá na srdce.

Voják (*si poklepe na brnění*) Pod tímhle brněním jich mám sedum!

Prodavač A co odřeniny?

Voják Ty ani nepočítám. Bili jsme se jako lvi. S tímhle. (*Ukáže kyj*) A ještě víc s tímhle. (*Ukáže meč*) Ale hlavně s tímhle. (*Ukáže dýku*) Panečku, vrazit ji druhému do břicha, to mám nejradši. Vidíš tu krev? Je čerstvá jako chleba, který si s ní ukrojím.

Prodavač Vidím, pane vojáku, dokonce i zdálky.

Voják Máš strach?

Prodavač (*zdešeně*) Limonády, kupte si moje limonády! Jsou dobré proti bolení hlavy, proti rýmě, proti podagře, spalničkám a syfilidě...

Voják Dej mi celou láhev!

Prodavač Pro vás je zadarmo, generále.

Voják Nejsem generál.

Prodavač Tak teda veliteli.

Voják Nejsem velitel.

Prodavač (*mu dává láhev limonády*) Určitě se jím stanete.

Voják (*ochutná*) Fuj, chutná to jako kočičí chcanky. Nestydíš se, zloději?

- Prodavač** Dám vám něco lepšího.
- Voják** Ty se třeseš, máš strach? Koukám, že ta tvoje limonáda proti strachu je obyčejná břečka. *(Vytáhne dýku)*
- Prodavač** Nedělejte to, pane vojáku.
(Je slyšet polnici)
- Voják** *(odchází a schovává dýku)* Tvoje štěstí, že teď nemám čas. Ale já si tě najdu!
- Prodavač** *(sám, třese se)* Ten mi nahnal strachu! *(Směrem, kam Voják odešel)* Kéž by tě tvoji nepřátelé porazili a rozsekali na kousky! Víš, co jsi? Neřád a lump! *(Změní tón)* Čerstvé limonády! Čtyři láhve za tři franky!
- (Pomalou odchází, pak se však dá na útěk, protože se znovu objevil Voják s dýkou.
Dostihne Prodavače takřka mimo scénu. Záblesk dýky, výkřik Prodavače už za scénou. Voják zmizí.
Znovu je slyšet palbu z kulometu, ale jakoby z větší dálky, znovu výkřiky. Znovu vzplane obloha etc.
Z pozadí přichází Macbett. Unaveně sedá na patník. V ruce drží obnažený meč a hledí na něj)*
- Macbett** Čepel mého meče je rudá od krve. Zabil jsem celé tucty vlastní rukou. Tuctet tuctů důstojníků a vojáků, kteří mně nic neudělali. Stovky a stovky dalších jsem dal zastřelit. Tisíce jiných uhořely zaživa v lesích, které jsem dal zapálit. Desítky tisíc mužů, žen a dětí se udusily pod troskami domů, které jsem dal zbořit. Stovky tisíců se utopily, když chtěly přeplavat Lamanšský kanál. Milióny zemřely hrůzou nebo spáchaly sebevraždu. Desítky miliónů zemřely hněvem, žalem nebo na infarkt. Na zemi není už dost místa pro všechny ty nebožtíky. Nafouklá těla utopenců vypila všechnu vodu z jezer. Není už vody. Není ani dost supů, aby nás těch mrtvol zbavili. A představte si, že jsou pořád ještě muži, kteří se bijí. Je třeba s tím skoncovat. Přitom na pláni leží už celé pluky, celé brigády, celé divize i se svými veliteli, brigádními generály, divizními generály, přesně podle vojenské hierarchie, s čtyřhvězdičkovými generály a maršály. Jejich uťaté hlavy ještě teď na nás plivají a urážejí nás. Jejich utržené ruce nepřestávají sahat po meči nebo vytahovat pistoli. Jejich urvané nohy nás dál kopají do zadku. Byli to samozřejmě zrádci. Nepřátelé země. A našeho milovaného krále Duncana, Bůh ho ochraňuj. Chtěli ho svrhnout. S pomocí cizích vojsk. Ano, jednal jsem správně. Doufám jenom, že jsem v zápalu boje nezabil omylem i přátele. Doufám, že jsem jim nerozdrtil prsty u nohou, když jsme bojovali v sevřených řadách. Ano, my jsme v právu! Přesto se mi trochu zvedá žaludek. Na chvíli si odpočinu na tomhle kameni. Nechal jsem Banca samotného velet armádě. Pak ho půjdu vystřídat. To je zvláštní, přes všecku námahu vůbec nemám hlad. *(Vytáhne z kapsy velký kapesník a otírá si čelo a tvář)* Rozdával jsem příliš silné rány. Bolí mě zápěstí. Naštěstí žádná zlomenina. Ten odpočinek mi dělá dobře. *(Obrátí se k*

Pobočníkovi, který je kdesi mimo scénu) Hej, opláchni mi meč v řece a přines něco k pití!

(Vstoupí Pobočník a hned zase odchází s mečem. Vzápětí se vrací, aniž úplně zmizel ze scény)

Pobočník Tady je váš umytý meč a tady džbán vína.

Macbett Je jako nový. *(Zastrčí meč do pochvy a upíjí ze džbánu, zatímco Pobočník odejde)* Ne, ne, jen žádné výčitky svědomí, vždyť to byli zrádci! Plnil jsem pouze příkazy svého panovníka. Služební povinnost. *(Odloží džbán)* Výborné víno. Zahnilo všecku únavu. Jdu na to. *(Hledí směrem k pozadí)* Tamhle je Banco. Hej, jak to vypadá?

Bancův hlas *(nebo hlava, která se střídavě objevuje)* Už jsou skoro vyřízeni. Pojdte mě vystřídat. Jen co si trochu odpočinu, přijdu za vámi.

Macbett *(Bancovi)* Glamiss nám nesmí upláchnout. Musíme ho obklíčit. Rychle.

(Macbett odejde dozadu.)

Vstoupí Banco. Unaveně usedne na patník. V ruce drží obnažený meč. Macbett a Banco se sobě podobají. Mají stejný kostým a stejný vous)

Banco Čepel mého meče je rudá od krve. Zabil jsem celé tucty vlastní rukou. Tucet tuctů důstojníků a vojáků, kteří mně nic neudělali. Stovky a stovky dalších jsem dal zastřelit. Tisíce jiných uhořely zaživa v lesích, které jsem dal zapálit. Desítky tisíc mužů, žen a dětí se udusily pod troskami domů, které jsem dal zbořit. Stovky tisíců se utopily, když chtěly přeplavat Lamanšský kanál. Milióny zemřely hrůzou nebo spáchaly sebevraždu. Desítky miliónů zemřely hněvem, žalem nebo na infarkt. Na zemi není už dost místa pro všechny ty nebožtíky. Nafouklá těla utopenců vypila všechnu vodu z jezer. Není už vody. Není ani dost supů, aby nás těch mrtvol zbavili. A představte si, že jsou pořád ještě muži, kteří se bijí. Je třeba s tím skoncovat. Přitom na pláni leží už celé pluky, celé brigády, celé divize i se svými veliteli, brigádními generály, divizními generály, přesně podle vojenské hierarchie, s čtyřhvězdičkovými generály a maršály. Jejich uťaté hlavy ještě teď na nás plivají a urážejí nás. Jejich utržené ruce nepřestávají sahat po meči nebo vytahovat pistoli. Jejich urvané nohy nás dál kopají do zadku. Byli to samozřejmě zrádci. Nepřátelé země. A našeho milovaného krále Duncana, Bůh ho ochraňuj. Chtěli ho svrhnout. S pomocí cizích vojsk. Ano, jednal jsem správně. Doufám jenom, že jsem v zápalu boje nezabil omylem i přátele. Doufám, že jsem jim nerozdrtil prsty u nohou, když jsme bojovali v sevřených řadách. Ano, my jsme v právu! Přesto se mi trochu zvedá žaludek. Na chvíli si odpočinu na tomhle kameni. Nechal jsem Macbetta samotného velet armádě. Pak ho půjdu vystřídat. To je zvláštní, přes všecku námahu vůbec nemám hlad. *(Vytáhne z kapsy velký kapesník a otírá si čelo a tvář)* Rozdával jsem příliš silné rány. Bolí mě zápěstí. Naštěstí žádná zlomenina. Ten odpočinek mi dělá dobře. *(Obrátí se k Pobočníkovi, který je kdesi mimo scénu)* Hej, opláchni mi meč v řece a přines něco k pití!

(Vstoupí Pobočník a hned zase odchází s mečem. Vzápětí se vrací, aniž úplně zmizel ze scény)

Pobočník Tady je váš umytý meč a tady džbán vína.

Banco Je jako nový. *(Zastrčí meč do pochvy a upíjí ze džbánu, zatímco Pobočník odejde)* Ne, ne, jen žádné výčitky svědomí, vždyť to byli zrádci! Plnil jsem pouze příkazy svého panovníka. Služební povinnost. *(Odloží džbán)* Výborné víno. Zahnalo všecku únavu. Jdu na to. *(Hledí směrem k pozadí)* Tamhle je Macbett. Hej, jak to vypadá?

Macbettův hlas *(nebo hlava, která se střídavě objevuje)* Už jsou skoro vyřízeni. Pojdte mi pomoci. Ať už se to skončí.

Banco Glamiss nám nesmí upláchnout. Musíme ho obklíčit. Už jdu.

(Banco odejde dozadu.)

Hluk bitvy znovu zesílí. Obloha znovu vzplane.

Hudba, velmi rytmická a brutální.

Přes jeviště přejde klidně Žena s košíkem jako by šla nakupovat a zase zmizí.

Slábnoucí bitevní hřmot se mění v jednolitý sonorní zvuk v pozadí)

3. obraz

(Jeviště je několik vteřin prázdné, poté zvukovou kulisu bitvy překryjí posměšně slavnostní fanfáry.

Rychle vstoupí Duncanův Důstojník a zastaví se uprostřed jeviště. Přináší jakési pojízdné křeslo či trůn)

Důstojník Jeho Veličenstvo král Duncan s chotí!

(Nejdřív vstoupí Lady Duncanová s korunou na hlavě a v dlouhé zelené róbě s květy; je oblečena s jistou okázalostí. Následuje král a po něm krásná mladá Komorná, která zůstala stát opodál)

Račte, Vaše Veličenstvo, račte. Bitva je už daleko, sem žádná zbloudilá kulka nedoletí. Nemusíte se bát. Už se tu dokonce procházejí civilisti.

(Duncan usedne. Královna a Důstojník stojí po jeho boku)

Duncan Byl Candor poražen? Jestli ano, popravili ho už? A co Glamiss? Zabili ho, jak jsem rozkázal?

Důstojník Doufejme. Měl jste se jít podívat blíž. Horizont je celý rudý. Zdá se, že boj pokračuje, ale daleko, daleko. Vyčkejte konce. Buďte trpělivý, Veličenstvo.

Duncan A co když Macbett a Banco prohrajou?

Lady Duncanová Pak se vy sám chopíte zbraně a vrhnete se do boje.

Duncan Kam se uchýlím, jestli prohrajou? Maltský král je můj nepřítel. Kubánský císař taky. Baleárský princ taky. Králové Francie a Irska rovněž. I u anglického dvora mám spoustu nepřátel. Kam půjdu? Kam uteču?

Důstojník Důvěřujte Macbettovi a Bancovi, Veličenstvo. Jsou to dobří generálové, stateční, energičtí. A dokonalí stratégové!

Duncan Musím jim důvěřovat. Ale v každém případě udělám nutná opatření. Ať osedlají mého nejlepšího koně, který nevyhazuje, a ať připraví moji nejlepší loď, nejstabilnější při vlnobití a se záchrannými čluny. Škoda, že nemohu poručit měsíci, aby byl v úplňku, a hvězdám, aby jasně svítily, protože pocestuju v noci. Bude to bezpečnější. Opatrnost je matka moudrosti. Skříňku se zlaťáky si ponesu sám. Jenomže kam se vypravíme? Nejspíš do Kanady nebo do Spojených států.

Důstojník Ještě počkejte. Neztrácejte odvahu.

(Přichází Raněný muž ve vojenském. Vrávorá)

- Duncan** Co je to za opilce?
- Důstojník** To není opilec. Vypadá jako raněný voják.
- Duncan** Jestli přicházíš z bitvy, pověz mi, co je nového? Kdo zvítězil?
- Raněný** A co má být?
- Důstojník** Ptáme se tě, kdo zvítězil, pokud jsou vítězové! Odpověz svému panovníkovi, stojíš před ním.
- Duncan** Jsem tvůj vladař, král Duncan.
- Raněný** To je něco jiného, promiňte, jsem raněný. Vyfásl jsem ránu kopím a několik ran z pistole. (*Zavravorá*)
- Duncan** Snad nebudeš předstírat mdloby? Tak promluvíš nebo ne? Kdo vyhrál? Tamti nebo naši?
- Raněný** Promiňte, v tom se moc nevyznám. Dostal jsem do těla víc, než snesu. Abych řek pravdu, odešel jsem dost brzo. Před koncem.
- Duncan** Měl jsi zůstat!
- Důstojník** To by ovšem nemohl být tady, Veličenstvo, a odpovídat na vaše otázky.
- Duncan** Odejde si klidně uprostřed bitvy jako z divadelního představení, které ho nebaví.
- Raněný** Vždyť vám říkám, že jsem se složil. Ztratil jsem vědomí. A když jsem ho zase nabyl, postavil jsem se, jak to šlo, a dovlekl jsem se, jak to šlo, až sem.
- Duncan** A bojoval jsi opravdu na naší straně?
- Raněný** A kdo je to, ta vaše strana?
- Důstojník** No přece král s královnou, stojí tu před tebou.
- Raněný** Neviděl jsem Jeho Milost na bojišti.
- Duncan** Jak se jmenovali tvoji generálové?
- Raněný** Nevím. Vycházel jsem zrovna z hospody, když mě jeden seržant na koni chytil do lasa. Kamarádům, co byli se mnou, se podařilo zdrhnout. Měli zkrátka kliku. Já se bránil, ale oni mě zbili a spoutali. A pak mi dali šavli. Vida, už ji nemám. A taky mi dali pistoli. (*Přiloží si hlaveň ke spánku a stiskne spoušť*) Podívejme, už v ní není ani jedna kulka. To znamená, že jsem střílel.

- A pak nás na tý pláni bylo najednou moc a my museli křičet: Ať žije Glamiss!
Ať žije Candor!
- Duncan** Tak tys byl u našich nepřátel, zrádče!
- Důstojník** *(Duncanovi)* Nechte ho naživu, Veličenstvo, jestli chcete být informován.
- Raněný** A pak na nás stříleli. A pak my stříleli na ně.
- Duncan** Na koho?
- Raněný** A pak mě zajali a řekli: Jestli nechceš přijít o hlavu, půjdeš s náma. Tak jsem šel a musel jsem křičet: Pryč s Candorem! Pryč s Glamissem! A pak jsme my stříleli na ně a oni na nás. Já dostal do těla pár kulek a pak ránu mečem do boku a pak už víc nevím, poněvadž jsem se složil. A pak jsem se probral a viděl jsem už jenom hromady mrtvol všude dokola a tak jsem teda šel a šel, jak jsem vám to už říkal. Bolí mě pravá noha, bolí mě levá paže a krvácím. A to je všechno, co vám můžu říct.
- Duncan** Ten idiot nic neví.
- Raněný** *(se těžce zvedne a sotva se drží na nohou)* Řek jsem vám všechno, co jsem věděl.
- Duncan** *(Lady Duncanové)* Je to dezertér.
- (Lady Duncanová vytáhne dýku a zvedne paži se záměrem vojáka probodnout)*
- Raněný** Ach madam, já umřu sám... *(Ukáže vlevo)* Umřu sám, támhle pod tím stromem, neračte se obtěžovat. Když dovolíte... *(Odvrátí se vlevo)*
- Lady Duncanová** Aspoň že je zdvořilý.
- (Zleva je slyšet hřmot padajícího těla)*
- Duncan** *(Důstojníkovi)* Vy zůstanete tady, abyste mě bránil, když bude potřeba. *(Lady Duncanové)* Ty si rychle vezmi koně, drahoušku, jeď na bojiště a podej mi zprávu, co se děje... Ale drž se v bezpečné vzdálenosti. Já se budu dívat dalekohledem.
- (Lady Duncanová odejde vpravo se svou Komornou. Zatímco se Duncan dívá dalekohledem, vzadu je vidět Lady Duncanovou na koni. Poté Duncan dalekohled odloží.)*
- Během této akce tasí Důstojník meč a výstražně se jím ohání do všech stran. Nakonec Duncan odejde, následován Důstojníkem, který odnáší královské křeslo)*

4. obraz

POBLÍŽ BITEVNÍHO POLE

(Ze zákulisí vpravo i vlevo je slyšet výkřiky z bojiště: "Vítězství, vítězství, vítězství!" Toto slovo bude znít opakovaně, jednohlasně i sborově až do závěru následující scény. Zprava je slyšet rychlý cval koně, který se přibližuje. Zleva rychle vstoupí Pobočník)

Pobočník *(si zacloní rukou oči)* Kam cválá ten kůň? Zdá se, že se blíží. Ano, on skutečně přijíždí k nám, v plném trysku.

Banco *(Vstoupí zleva, zacloní si rukou oči)* Copak tu chce ten jezdec, který uhání na tom nádherném hřebci? To bude jistě posel.

Pobočník To není jezdec, to je jezd kyně!

(Několikeré koňské zaržání. Cval ustane. Objeví se Lady Duncanová s jezdeckým bičikem v ruce)

Banco Ale to je přece Její Veličenstvo královna! Zdravím poníženě Vaše Veličenstvo. *(Poklekne, obřadně se ukloní a políbí ruku, kterou mu podala)* Co pohledává Vaše Veličenstvo tak blízko bojiště? Jsme velice potěšení a velice pyšní, že Vaše Veličenstvo projevuje zájem o naše šarvátky. Nicméně máme obavy o Vaše Veličenstvo, i když sami se nebojíme ničeho.

Lady Duncanová Duncan mě posílá pro nejnovější zprávy. Chce vědět, jak jste daleko a jestli jste vyhráli válku.

Banco Chápu vaši netrpělivost. Vyhráli jsme.

Lady Duncanová Bravo! Vstaňte, drahý Macbette.

Banco Já nejsem Macbett, já jsem Banco.

Lady Duncanová Promiňte. Vstaňte, drahý Banco.

Banco *(povstane)* Díky, madam. *(Pobočníkovi)* Co tu děláš? Co na nás koukáš jako tele? Odprejskni, krucinál, ty hlupáku, ty kreténe!

Pobočník Rozkaz. můj generále! *(Odejde)*

Banco Odpusťte, Vaše Veličenstvo, že jsem před vámi mluvil jako hulvát.

Lady Duncanová Nemám vám co odpouštět. V době války je to docela normální. Lidé jsou nutně mnohem nervóznější než v míru. Hlavní věc je zvítězit. Jestli vám k tomu dopomůže pár silných slov, tím lépe. Zajali jste barona Candora?

Banco Ovšem.

Lady Duncanová A co baron Glamiss?

Macbettův hlas *(přichází zleva)* Banco! Banco! Kde jsi? A s kým to mluvíš?

Banco S Jejím Veličenstvem, lady Duncanovou. Král ji poslal pro informace.

Macbettův hlas Hned jsem u vás.

Banco Madam, svěřím vás Macbettovi. Ten vám dá přesnější informace.

Macbettův hlas *(už velice blízko)* Už jdu!

Banco Omluvte mě, Vaše Veličenstvo, musím nakrmit svoje muže. Dobrý generál se má starat o své vojáky jako maminka. *(Odejde)*

Macbettův hlas *(se rychle blíží)* Už jsem tady! Už jsem tady!

Macbett *(vejde a zdraví Lady Duncanovou)* Madam, dobře jsme se bili za našeho milovaného panovníka. Candor je v našich rukou, Glamisse pronásledujeme v nedalekých horách, které račte vidět tam v dálce. Obklíčili jsme ho, nemůže nám utéct.

Lady Duncanová Vy jste opravdu generál Macbett?

Macbett *(s hlubokou úklonou)* Váš služebník, Veličenstvo.

Lady Duncanová Vypadáte jinak, než si vás pamatuju. Nejste si moc podobný.

Macbett Když jsem vyčerpaný, změní se mi rysy a opravdu si nejsem vůbec podobný. Považují mě za mého vlastního dvojníka. Někdy dokonce za dvojníka generála Banca.

Lady Duncanová Zřejmě se vyčerpáváte často a hodně.

Macbett Válka není oddechové řemeslo. Kdo se dá na vojnu, musí bojovat. A rizikům povolání...

(Lady Duncanová nastaví Macbettovi ruku, ten ji v pokleku políbí, načež se hbitě napřímí)

...se člověk nevyhne.

Lady Duncanová Musím králi okamžitě oznámit dobrou zprávu.

Banco *(vstoupí)* Žádné nebezpečí už nehrozí.

(Lady Duncanová jde až k pravému portálu, pokyne rukou k přítomným a pak se vrátí doprostřed jeviště. Je slyšet fanfáry)

Lady Duncanová Přichází!

Macbett Jeho Veličenstvo král!

Pobočník Jeho Veličenstvo král!

Banco *(se objevuje a zase mizí)* Král!

Pobočník Král!

Macbett Král!

Lady Duncanová Přichází král!

Banco Král!

Pobočník Král!

Lady Duncanová Přichází král!

(Hlučné fanfáry. Je slyšet jásot. Vstoupí Duncan. Fanfáry zmlknou)

Bitva skončila.

Banco Zdravíme Vaše Veličenstvo!

Macbett Zdravím vás uctivě, Vaše Veličenstvo!

- Duncan** Zvítězili jsme?
- Macbett** Žádné nebezpečí už nehrozí.
- Duncan** To mi spadl kámen ze srdce. Popravili jste Candora? *(Důrazněji)* Popravili jste Candora?
- Macbett** Ještě ne, můj dobrotivý králi. Ale zajali jsme ho.
- Duncan** Proč jste ho nezabili hned?
- Macbett** Čekáme na váš rozkaz, můj dobrotivý králi.
- Duncan** Budiž. Ať mu setnou hlavu. A bez okolků. Co jste udělali s Glamissem? Zbavili jste ho údů?
- Macbett** Zatím ne, můj dobrotivý králi. Ale obklíčili jsme ho. Zlikvidujeme ho co nevidět. Nebojte se, Veličenstvo.
- Duncan** Bravo a díky.
- (Je slyšet provolávání "Hurá!" vojáků a davu mimo scénu)*
- Macbett** Jsme nesmírně šťastní a pyšní, že vám můžeme sloužit, můj dobrotivý králi.
- Banco** Konali jsme jen svoji povinnost, Veličenstvo.
- (Znovu fanfáry, které postupně slábnou, až nakonec zůstane jen sonorní zvuk v pozadí)*
- Duncan** Díky, moji drazí generálové. A především díky vám, moji udatní vojáci, moji chrabří chlupci z lidu, kteří jste zachránili vlast a můj trůn. Mnozí z vás jste pro to obětovali život. Ještě jednou díky vám všem mrtvým a živým, že jste bránili tak udatně můj trůn... který je i vaším trůnem. Až se vrátíte domů, do svých chudých vesniček, do svých ubohých příbytků nebo do svých prostých, leč posvátných hrobů, stanete se vzorem mladým generacím, současným a budoucím, dokonce i minulým, a budete k nim promlouvat po celá staletí slovem i skutkem, tváří v tvář věčným a pomíjivým Dějinám. Vaše přítomnost, dokonce i vaše nepřítomnost, viditelná nebo jen tušená, ukáže správnou cestu všem těm, kdo by zítra nebo pozítří byli v pokušení z ní sejít. A nyní pokračujte, stejně jako předtím, ve svém díle a dobývejte, stejně jako předtím, chléb svůj vezdejší v potu tváře pod palčivým sluncem a pod dohledem svých pánů, kteří vás mají rádi navzdory vašim kvalitám a kteří si vás váží díky vašim nedostatkům mnohem víc, než si umíte představit. Jděte.
- (Během Duncanova proslovu vešla Komorná. Několik okamžiků je slyšet silněji fanfáry a "hurá!")*
- Macbett** Bravo!

- Důstojník** Bravo!
- Duncan** Uvedl jsem věci na pravou míru.
- Lady Duncanová** Bravo, Duncane! *(Tleská)* Tentokrát jste mluvil dobře. *(Komorné)* Opozdila jste se, má milá.
- Komorná** Přišla jsem pěšky, madam.
- (Macbett a Důstojník tleskají Duncanovi)*
- Banco** Bravo!
- Duncan** Ti muži si to zasloužili. Moji generálové, moji přátelé, od této chvíle se budete radovat z mé slávy. Naše vznešená manželka rovněž. *(Usměje se na Lady Duncanovou a políbí jí ruku)* A teď přijde spravedlivý trest. Přiveďte zajatého Candora. Ale kde je Banco?
- Banco** Tady, Vaše Veličenstvo.
- Duncan** Ty budeš kat.
- Macbett** *(stranou)* Ta čest měla připadnout mně.
- Duncan** *(Důstojníkovi)* Dojdi pro Candora.
- (Důstojník odejde. Současně z druhé strany vstoupí Candor. Banco si dá na hlavu špičatou kápi a přes horní část těla si přehodí rudou halenu, v ruce má sekeru.)*
Candor má spoutaná zápěstí)
- Duncan** *(Candorovi)* Za svoji vzpouru zaplatíš.
- Candor** Nejvyšší cenu, vím! Nedělám si žádné iluze. Škoda, že jsem válku nevyhrál já. Vítěz má vždycky pravdu. Běda poraženým! *(Macbettovi)* Kdybys býval bojoval na mé straně, odměnil bych tě. Udělal bych z tebe vévodu, Macbette. A z tebe, Banco, bych taky udělal vévodu. Vás oba bych zahrnul bohatstvím a poctami.
- Duncan** Nestarej se. Macbett se stane baronem z Candoru. Zdědí všechny tvoje statky a dokonce i tvoji ženu a dceru, jestli bude chtít.
- Macbett** *(Duncanovi)* Jsem vám oddaný, pane. Jsem oddanost sama. Pes nemůže být věrnější svému pánovi než jsem věrný já vám.
- Duncan** *(Bancovi)* Ani ty se nestarej a nežárl. Jakmile Glamiss přijde o hlavu, budeš baronem a dědicem jeho statků.

Macbett *(Duncanovi)* Děkuju vám, Veličenstvo.

Banco Děkuju vám, Veličenstvo.

Macbett Byli bychom vám oddáni...

Banco Byli bychom vám oddáni...

Macbett I bez odměny.

Banco I bez odměny.

Macbett Nám stačí, že vám sloužíme.

Banco Nám stačí, že vám sloužíme.

Macbett Ale vaše velkorysost překonává naši chamtivost.

Banco Děkujeme vám z celé duše...

Macbett a Banco

(současně, zatímco Macbett tasí meč a Banco mává sekerou)... z celé duše, kterou bychom pro Vaše laskavé Veličenstvo upsali i ďáblovi.

(Přes jeviště přechází Vetešník)

Vetešník Hadry! Kupte si hadry od vetešníka!

Duncan *(Candorovi)* Vidíš, jak jsou mně moji generálové oddáni?

Macbett a Banco

(Duncanovi) To proto, že jste náš dobrotivý panovník, spravedlivý a šlechetný.

Vetešník Hadry! Kůže! *(Zmizí)*

(V okamžiku, kdy Vetešník mizí ze scény, přijde Sloužící. Přináší pojízdný trůn pro Duncana, pak křeslo pro Lady Duncanovou a pro ostatní. Komorná zatím přinese ručník, umyvadlo a mýdlo - případně jen kolínskou vodu - pro Lady Duncanovou. Ta si velmi pečlivě umývá ruce, jako by z nich chtěla odstranit jakousi skvrnu; musí to však dělat dílem mechanicky, dílem roztržitě.

Tentýž Sloužící přinese stůl a čajový servis. Zatímco přítomným servíruje čaj, v osvětleném pozadí se objeví gilotina. Nejdřív jedna a pak celá řada gilotin)

Duncan *(Candorovi)* Chceš nám něco říct? Poslechneme si tě.

(Všichni usednou, aby slyšeli a viděli)

- Sloužící** *(Lady Duncanové)* Je prostřeno, madam.
- Candor** Kdybych byl býval silnější, byl bych teď vaším pomazaným vládcem. Jako poražený jsem jenom zbabělec a zrádce. Proč jsem tu bitvu nevyhrál já! Dějiny to zkrátka nechtěly. A dějiny mají objektivně pravdu. Já jsem jenom historický odpad. Kéž můj osud je aspoň výstranou pro všechny, včetně našich potomků. Následujte vždycky jen ty nejsilnější. Jak ale poznat před bitvou, kdo je nejsilnější? Většina lidí neválčí. Většina se jen přidává k vítězům. Platí jediné logika dějin. Tu nemůže zvrátit žádná metafyzika. Ano, jsem vinen. Naše vzpoura byla přesto nutná k tomu, aby odhalila míru mého zločinu. Jsem rád, že zemřu. Můj život nemá cenu. Ať moje tělo i těla všech, co mi pomáhali, pohnojí naše pole, aby na nich vzešlo obilí pro budoucí žně.
- Duncan** *(sladce Lady Duncanové)* Trochu dlouhý proslov. Nenudíte se, madam? Jistě už netrpělivě očekáváte, co bude následovat. Ne, ne, žádné mučení nebude, jenom zabíjení. Mrzí vás to? Mám pro vás překvapení, drahoušku. Divadlo bude bohatší, než si myslíte. *(Všem)* Je spravedlivé, aby vojáci, kteří sloužili Candorovi, byli popraveni hned po něm. Není jich ani moc, ani málo. Sto třicet sedm tisíc. Pospěšme si, ať všecko stihnem, než se rozední.
- (V pozadí se vynoří velké rudé slunce, které zvolna sestupuje k západu. Duncan zatleská)*
- Začněte s popravou. Do toho!
- Candor** Ať žije král!
- (Banco musí nejdřív odhodit sekeru, aby mohl položit Candorovu hlavu pod ostří gilotiny. Candorovi vojáci, jeden po druhém - mohou to být stále tíž herci - procházejí rychle kolem gilotiny v pozadí a jedna hlava za druhou padá do koše)*
- Banco** *(s prstem na tlačítku)* Dělejte! Rychle, rychle, rychle!
- (Po každém "Rychle!" dopadne ostří gilotiny a poté další hlava do koše)*
- Duncan** *(Macbettovi)* Drahý příteli, račte se posadit vedle mé věrné manželky.
- (Macbett usedne vedle Lady Duncanové. Oba se nesmí ztratit ze zorného úhlu diváků. Lady Duncanová může například spolu s ostatními sedět tváří do hlediště a gilotinu mít za zády. Přitom by měla budit dojem, že sleduje popravu a počítá.*
- Během celé této akce Sloužící servíruje čaj, nabízí zákusky etc. Komorná mu pomáhá)*
- Macbett** Jsem dojat, madam, že jsem vám tak blízko.
- Lady**

Duncanová *(nepřestává počítat)* Čtyři, pět, šest, sedm, sedmnáct, třidvacet, třiatřicet, třiatřicet. Ach, zdá se, že jsem jednoho přeskočila. *(Pokračuje v počítání)*

Duncan *(Macbettovi)* Promluvme si o našich záležitostech. Vy jste se stal baronem z Candoru a váš přítel Banco bude baronem z Glamissu, jakmile i Glamiss přijde o hlavu.

Lady Duncanová *(pokračuje ve hře)* Sto sedmnáct... sto osmnáct, jaké úžasné divadlo!

Macbett Jsem Vašemu Veličenstvu vděčný.

Lady Duncanová Tři sta, to je závratné. Devět tisíc tři sta.

Duncan *(Macbettovi)* Ale teď dobře poslouvejte.

Macbett Jsem jedno velké ucho, Veličenstvo.

Duncan Z Candorových, stejně jako z Glamissových pozemků, si ponechám polovinu, a tu připojím ke svému majetku.

Lady Duncanová Dvacet tisíc.

Banco *(pokračuje v gilotinování)* Děkuju, Vaše Veličenstvo.

Duncan *(Macbettovi)* Oba budete mít ještě pár povinností vůči koruně, jako je například placení daní, služby...

(Přibíhá Důstojník a zastaví se uprostřed jeviště)

Důstojník Glamiss uprchl!

Duncan Co to povídáš?

Důstojník Veličenstvo, Glamiss zmizel a není vyloučené, že se s ním znovu spojí část jeho armády.

(Banco přeruší svoji práci a přiblíží se k ostatním, kteří rychle povstali)

Banco Jak by mohl utéct? Obklíčili jsme ho. Uvěznili. Musel mít komplice.

Duncan Hrome!

Lady Duncanová Hrome!

Macbett Hrome!

- Duncan** *(Bancovi)* Ať už je to vaše chyba nebo ne, vy nebudete baronem z Glamissu a nedostanete polovinu jeho statků dřív, dokud mi Glamisse nepřivedete, mrtvého nebo živého, spoutaného na rukou a na nohou. *(Otočí se k Důstojníkovi)* A tobě dám useknout hlavu, protože jsi nám ohlásil tak špatnou zprávu.
- Důstojník** Já přece za nic nemůžu.
- (Objeví se Pobočník a táhne Důstojníka ke gilotině vzadu. Důstojník křičí tak dlouho, než přijde o hlavu.
Duncan odchází za hudebního doprovodu.
Komorná rovněž odejde.
Když se Duncan za okamžik vrátí, hudba ztichne. Osloví Lady Duncanovou, která couvá z jeviště, posílajíc Macbettovi vzdušné polibky)*
- Duncan** Hněte sebou, madam. *(Popadne ji za límec a táhne pryč)*
- Lady Duncanová** Chtěla jsem jen vidět, co bude dál.
- Duncanův hlas** Generále Banco, do zítřka chci mít Glamisse tady!
- (Hudba)*
- Banco** *(vykročí k Macbettovi)* Tak zase do díla. Panebože, taková katastrofa!
- Macbett** Panebože, taková katastrofa!
- Banco** No tohle, taková katastrofa!
- Macbett** No tohle, taková katastrofa!

5. obraz

(Hučení větru a bouře. Jevišťe je ve tmě nebo v polotmě. Je třeba to zaranžovat tak, aby bylo možné rozeznat nejdříve jen obličej Macbetta a Banca, a teprve později obličej První a pak i Druhé čarodějky.

Vstoupí Banco a Macbett)

Macbett To je bouřka, Banco. Úplná hrůza. Člověk by řekl, že se stromy chtějí vyrvat ze země i s kořeny. Jen aby nám nespady na hlavu.

Banco K nejbližší hospodě je deset kilometrů. A my nemáme koně!

Macbett Ta naše mánie procházet se pěšky nás přivedla pěkně daleko!

Banco A navíc ta bouřka!

Macbett Nejsme tu přece proto, abychom se bavili o počasí!

Banco Podívám se, jestli bych na cestě nepotkal povoz s plachtou, který by nás odvezl.

Macbett Počkám na vás tady.

(Banco odejde)

První čarodějka Buď zdrav, Macbette, barone z Candoru!

Macbett Vy jste mě polekala! Nevěděl jsem, že tu někdo je. Hm, nějaká stařena. Vypadá jak čarodějnice. *(Čarodějce)* Odkud víš, že jsem baron z Candoru? Copak si tu zvěst šeptají už i lesy? A vítr a bouře ji snad vracejí jako ozvěnu?

Druhá čarodějka Buď zdrav, Macbette, barone z Glamissu!

Macbett Baron z Glamissu? Glamiss ještě žije. A jeho titul a statky slíbil Duncan Bancovi. *(Všimne si, že s ním hovoří jiná Čarodějka)* Podívejme, další...

První čarodějka Glamiss nežije. Právě se utopil i s koněm v rozvodněné vodě.

Macbett Co je to za špatný vtip? Dám vám oběma vyříznout jazyk, vy staré čarodějnice, či co jste zač!

První čarodějka Rytíři Macbette, Duncan je velmi nespokojený s Bancem, za to, že nechal utéct Glamisse.

Macbett Jak to víte?

- Druhá čarodějka** Chce využít jeho chyby. Tobě dá titul, který slíbil Bancovi, ale sám si vezme všechny pozemky.
- Macbett** Duncan je poctivý. Dodrží, co slíbil.
- První čarodějka** Ty budeš králem, vladařem téhle země.
Macbett Lžeš! Já nemám takovou ctižádost. Vlastně jednu přece: sloužit svému panovníkovi.
- První čarodějka** Ty sám budeš panovníkem. Jsi k tomu předurčen. Vidím na tvém čele hvězdu.
- Macbett** To je vyloučené. Předně, Duncan má syna Macola, který studuje v Kartágu. To je přirozený a legitimní dědic trůnu...
- Druhá čarodějka** Má dokonce ještě druhého syna, který zakrátko získá vysokoškolský diplom. Vystudoval v Dubrovniku ekonomii a námořní vědu. Jmenuje se Donalban.
- Macbett** O Donalbanovi slyším poprvé.
- První čarodějka** A taky naposled, rytíři Macbette, můžeš ho klidně pustit z hlavy. *(Druhé čarodějce)* Nestudoval námořní vědu, ale námořní obchod a samozřejmě obchodní vědy.
- Macbett** Nechte si ty svoje výmysly! *(Tasí meč)* Zmizte, čarodějnice! *(Mává a krouží mečem, rozdávaje rány do větru)*
- (Výsměšný řehot obou čarodějnic)*
- Dcery ďáblovy!
- (Obě čarodějky zmizí)*
- Opravdu jsem je viděl a slyšel? Proměnily se v déšť a bouřku? Propadly se do země?
- Hlas První čarodějky** *(ale tentokrát je to melodický ženský hlas)* Já nejsem vítr. Nejsem ani přelud, krásný rytíři Macbette. Brzy se opět setkáme. Poznáš moji moc a moje kouzlo.
- Macbett** No tohle... no tohle... *(Několikrát zakrouží nad hlavou mečem, zarazí se)* Ten hlas mi připadá povědomý, komu asi patří? Pověz mi, hlase, máš tělo? Ukaž mu svoji tvář! Kde jsi?

Hlas První čarodějky *(melodický)* Jsem docela blízko, docela blízko. A jsem daleko. s Na shledanou, Macbette!

Macbett Celý se třesu. Je to zimou? Nebo strachem? Nebo ten hlas ve mně probudil jakousi tajemnou touhu? Jsem snad už očarovaný? *(Změní tón)* Ale vždyť to byly jen ohybné čarodějnice. *(Znovu změní tón)* Banco! Banco! Kde vězíš? Našel jsi povoz? Kde jsi? Banco! Banco! *(Odejde)*

(Několik okamžiků je jeviště prázdné. Bouře neustává)

První čarodějka *(Druhé)* Banco přichází.

Druhá čarodějka Když nejsou Macbett a Banco zrovna spolu, jsou si pořád v patách. Nebo se aspoň hledají.

(První čarodějka, aniž opustí scénu, se schová vpravo, Druhá vlevo. Banco se objeví vzadu)

Banco Macbette! Macbette! *(Dělá dojem, že ho hledá)* Macbette! Našel jsem povoz! *(Pro sebe)* Jsem celý promočený. Naštěstí už tolik neprší.

(Zdálky je slyšet volání)

Hlas Banco!

Banco Zdá se, že mě volal. Měl počkat tady. Zřejmě to nevydržel.

Hlas Banco! Banco!

Banco Tady jsem, Macbette! Kde jsi ty?

Hlas *(se přibližuje)* Banco! Banco!

Banco Už jdu! Ale kde jsi? *(Běží na jednu stranu)*

Jiný hlas *(přichází z opačné strany)* Banco!

Banco *(spěchá za hlasem)* Kde jsi? Veď mě!

Hlas První čarodějky Banco Banco!
Volá mě to vůbec Macbett?

Hlas Druhé čarodějky Banco!

- Banco** Tohle přece není Macbettův hlas.
- (Obě čarodějky, v čarodějnickém úboru, opustí současně svůj úkryt a přiblíží se těsně k Bancovi. Jedna z pravé a druhá z levé strany)*
- Banco** Co znamená tahle komedie?
- První čarodějka** Buď zdrav, rytíři Banco, Macbettův příteli!
- Druhá čarodějka** Buď zdrav, generále Banco!
- Banco** Kdo jste a co po mně chcete, šeredné babizny? Nevypadat skoro jako ženské, za ten posměch byste byly o hlavu kratší.
- První čarodějka** Nerozčilujte se, generále Banco.
- Banco** Odkud znáte moje jméno?
- Druhá čarodějka** Buď zdrav, Banco, který nebudeš baronem z Glamissu!
- Banco** Odkud víte, že bych jím měl být? A jak víte, že jím nebudu? Copak si tu zvěst šeptají už i lesy? A vítr snad vrací Duncanova slova jako ozvěnu? Jak byste mohly znát jeho záměry, když je nikomu nesvěřil? Samozřejmě, že nemohu být baronem z Glamissu, dokud Glamiss ještě žije.
- První čarodějka** Glamiss se právě utopil i s koněm v rozvodněné vodě.
- Banco** Co je to za špatný vtip? Dám vám oběma vyříznout jazyk, vy staré čarodějnice, či co jste zač!
- Druhá čarodějka** Rytíři Banco, Duncan je velmi nespokojený, že jsi nechal utéct Glamisse.
- Macbett** Jak to víte?
- Druhá čarodějka** Chce těžit z tvój chyby, aby se ještě víc obohatil. Titul barona Glamisse dá Macbettovi, ale sám si vezme všechny pozemky.
- Banco** Už pouhý titul bych si považoval. Proč by mi ho chtěl Duncan upřít? Ne, Duncan je poctivý. Dodrží, co slíbil. Proč by dával titul Macbettovi? Proč by měl Macbett dostat všechny pocty a všechna privilegia?

- Druhá čarodějka** Macbett je tvůj sok, tvůj šťastnější sok.
- Banco** Je to můj druh, můj přítel, můj bratr. Macbett je poctivý.
- Obě čarodějky** *(poněkud poodstoupí a křepčí)* On říká, že je poctivý! Říká, že je poctivý!
(Smějí se)
- Banco** *(tasí meč)* Já vím, co jste zač, vy hnusné babizny, vy staré čarodějnice! Jste špiónky, které k nám poslali Duncanovi nepřátelé! Nepřátelé našeho milovaného a čestného panovníka!
- (Snaží se dosáhnout Obě čarodějky, ty mu však utečou. Každá na jinou stranu)*
- První čarodějka** *(než zmizí)* Panovníkem bude Macbett! Zaujme Duncanovo místo!
- Druhá čarodějka** A usedne na jeho trůn! *(Také zmizí)*
- (Banco se ohání mečem, snaží se Čarodějky dosáhnout. Utíká hned vlevo a hned zase vpravo)*
- Banco** Kde jste, vy zlořečené poběhlice? Dcery ďáblovy! *(Vrhne se doprostřed jeviště a zastrčí meč do pochvy)* Opravdu jsem je viděl a slyšel? Proměnily se v déšť a bouřku? Propadly se do země? Nebyla to jen halucinace? Macbette! Macbette! Kde jsi?
- Hlas Druhé čarodějky** Banco, poslouchej mě, poslouchej mě. *(Hlas se stává svěžím a melodickým)* Dobře mě poslouchej: Ty nebudeš králem, ale přesto budeš větší než Macbett. Ano, větší než Macbett. Založíš královský rod, který bude vládnout naší zemi po tisíciletí. Budeš mnohem větší než Macbett, protože budeš otcem, dědem a pradědem králů.
- Banco** No tohle... no tohle... *(Zakrouží několikrát mečem nad hlavou, zarazí se)* Ten hlas mi připadá povědomý, komu asi patří? Pověz mi, hlase, máš tělo? Ukaž mi svoji tvář! Kde jsi?
- Hlas Druhé čarodějky** Jsem docela blízko a jsem daleko. Brzy se opět setkáme. Poznáš moji moc a moje kouzlo. Na shledanou, Banco!
- Banco** Celý se třesu. Je to zimou nebo strachem? Nebo ten hlas ve mně probudil jakousi tajemnou touhu? Co mi ten hlas připomíná? Jsem snad už očarovaný? *(Změní tón)* Ale vždyť to byly jen ohybné čarodějnice. Špiónky, intrikánky, lhářky! Copak já bych mohl zplodit krále, když náš milovaný panovník má syny? Přirozeným a legitimním dědicem trůnu je přece Macol,

co studuje v Kartágu. A ještě je tu Donalban, který na univerzitě v Dubrovniku získá doktorát z obchodních věd. Všecko jsou to jen povídačky. Radši na ně nemyslet...

Macbettův hlas

(za scénou) Banco! Banco!

Banco

To je Macbettův hlas! Konečně!

Macbettův hlas

Banco!

Banco

Macbette!

(Banco spěchá směrem, odkud se ozývá Macbettův hlas.

Nějakou chvíli je scéna prázdná.

Světlo se proměňuje, postupně sílí, až zaplaví hrací plochu. Vzadu se zvětšuje jakási obrovská luna, velmi zářivá a obklopená velkými hvězdami. Měla by být vidět i Mléčná dráha, podobná velkému hroznu vína.

Dekorace se bude zpřesňovat a rozšiřovat souběžně s akcí. Jen velice zvolna zahlédneme vzadu siluety hradní věže s malým osvětleným oknem uprostřed. Je důležité, aby dekorace hrály s postavami i bez nich.

Následující dění lze ponechat či vynechat:

Duncan beze slova přejde jeviště zprava doleva. Sotva zmizí, objeví se Lady Duncanová, která přijde a odejde stejným směrem. Macbett mlčky přejde scénu zleva doprava. Pobočník naopak. Zprava doleva přejde přes jeviště i Banco, rovněž mlčky.

Opačným směrem a zvolna jde přes jeviště Žena; alespoň její výstup navrhuji ponechat.

Chvíli je jeviště prázdné. Pak ze zadu přichází Banco)

Banco

V tom bude nějaký háček. Ta čarodějnice mluvila pravdu. Odkud se to dověděla? Kdo u dvora ji mohl informovat? A tak rychle? Nebo snad vládne nadpřirozenou mocí? Nebo aspoň mimořádnou? Dokáže snad zachycovat zvukové vibrace? Nebo vynalezla zrcadla, co odrážejí vzdálené obrazy a osoby tak zřetelně, jako by od nás byly na dosah a na doslech? Nebo snad má brýle, kterými lze dohlédnout stovky nebo tisíce mil daleko? Králův pobočník mi totiž právě sdělil zprávu o Glamissově smrti a o mé degradaci. Je možné, že by Macbett proti mně intrikoval, aby ten titul získal sám? Bylo by možné, že by můj počestný přítel a můj věrný spolubojovník byl obyčejný podvodník? A Duncan že by byl tak nevděčný, že by pohrdl mými statečnými činy, které jsem pro něho vykonal, a zapomněl na všechna nebezpečí, která jsem podstoupil pro jeho záchranu? Copak už nemohu nikomu důvěřovat a dokonce ani svému bratru? Ne, ne! Zním přece Macbetta příliš dobře, než abych směl pochybovat o jeho poctivosti. Duncan se určitě rozhodl z vlastní vůle. To rozhodnutí ho ovšem demaskovalo. Macbett o tom jistě nemá ani tušení. Až se to doví, bude stát při mně. *(Jde pár kroků stranou, pak se vrátí doprostřed scény)* Ty čarodějnice měly pravdu, pokud jde o minulost. Jestlipak vidí i do budoucna? Předpověděly mi, že já založím královský rod. Je to divné a neuvěřitelné. Rád bych se dověděl víc. Ale vědí to ty

čarodějnice doopravdy? Měl bych se jich zeptat. Ale kam zmizely? Před chvílí tu ještě byly. *(Odejde)*

**Macbettův
hlas**

(za scénou z opačné strany) Banco! Banco! *(Volání se přibližuje)* Banco!

Macbett

(vstoupí) Kam se ten osel poděl? Mám hlášení, že se potlouká někde v okolí. Potřebuju si s ním promluvit. Král mě povolal ke dvoru. Oznámil mi, že dostanu titul po Glamissovi, ale bez pozemků. Ty čarodějnice měly pravdu. Snažil jsem se Duncana přesvědčit, že můj dobrý přítel Banco si ten titul zaslouží, jenomže Duncan o tom nechtěl ani slyšet. Jestli ten titul přijmu, riskuju, že přijdu o přátelství svého drahého druha Banca. Jestli odmítnu, znepřátelím si krále. Mám vůbec právo odmítnout mu poslušnost? Jestliže ho poslouchám, když mě posílá do války, můžu ho neposlechnout, když mě odměňuje? To by se přece urazil! Musím to Bancovi vysvětlit... nejde koneckonců o majetek, ale jenom o titul! Po pravdě řečeno, chtěl bych se s Bancem setkat, ale ne hned teď. Jsem v obtížné situaci. Odkud to ty čarodějnice mohly vědět? Jestlipak se vyplní všechno, co předpověděly? Mně se to zdá vyloučené. Rád bych znal logiku jejich věštby. Jak by vysvětlily spojitost všech příčin a následků, které by mne měly dovést až na trůn? Zajímal by mě jejich názor na věc. Samozřejmě jen proto, abych se jim mohl vysmát. *(Odejde)*

(Scéna zůstane na okamžik prázdná.)

Zleva vejde Lovec motýlů. Má černý knírek a lorňon. Na sobě má světlý oblek a slamáček. Se sítkou na motýly běží za jedním či dvěma motýly, dalšího pronásleduje už mimo scénu)

Banco

(vejde) Kde jsou ty čarodějnice? Předpověděly, že Glamiss zemře, a on opravdu zemřel. Předpověděly, že jeho titul mi Duncan nedá, i když mně právem náleží. Předpověděly, že založím příští královský rod. Odkud to ty čarodějnice mohly vědět? Jestlipak se vyplní i jejich poslední věštba? Rád bych znal její logiku. Jak vysvětlí spojitost všech příčin a následků, které by měly dovést moje potomstvo až na trůn? Zajímal by mě jejich názor na věc. Samozřejmě jen proto, abych se jim vysmál. *(Odejde)*

6. obraz

(Po chvíli vstoupí Macbett. První čarodějka, které jsme si předtím nepovšimli, se zatím drží ve tmě)

První čarodějka *(osloví Macbetta chraptivým hlasem)* Přál sis mě vidět, Macbette.

(Na První čarodějkou teď dopadne světlo. Je v čarodějnickém úboru, shrbená a opírá se o velkou hůl. Její bílé vlasy jsou nemyté a nečesané)

Zdravím tě, Macbette!

(Macbett sebou trhne a instinktivně položí ruku na rukojeť meče)

Macbett Co tu pohledáváš, d'áblice?

První čarodějka Přišla jsem, protože jsi mě volal.

Macbett Nebál jsem se ani v tom nejlítějším boji. Nebál jsem se ani toho nejuživějšího nepřítele. Koule kolem mne jen pršely. Prošel jsem hořícími lesy. Z potápějící se admirálské lodi jsem se vrhl do moře mezi žraloky, při plavání jsem jim prořízl hrdla a neměl jsem strach. Ale stačí, abych zahlédl jenom stín téhle ženské a uslyšel její hlas, hned se mi zjeví všechny vlasy na hlavě. Jako bych cítil pach síry. A sahám po meči ne jako po zbrani, ale jako po kříži.
(Čarodějce) Jak jsi uhodla, že tě chci vidět?

(Během následujících replik se za První čarodějkou vynoří i Druhá. Ta by se měla pohybovat zleva doprava jen zvolna, až nakonec dojde za svou družkou do světelného kuželu.)

První čarodějka se naopak musí zjevit nečekaně, světlo by ji mělo ze tmy vyrvat.

Dříve než Druhá čarodějka udělá pár kroků, musí se nejprve objevit její hlava, pak ramena a konečně celé tělo i s holí v ruce. Její stín, zvětšený s pomocí světelných efektů, se promítne na zadní dekoraci)

První čarodějka *(Macbettovi)* Slyšela jsem tě. Slyším myšlenky jako bych je četla. Víím, nač teď myslíš, i co všechno tě v skrytu napadá. Přestaň si namlouvat, že ses chtěl se mnou setkat jen proto, aby ses mi vysmál. Sám sis přiznal, že máš strach. Vzmuž se, k čertu, velký generále! Co chceš, abych ti prozradila?

Macbett Víš to lépe než já.

První čarodějka Znáím mnoho věcí, ale neznám všechno. Ani my nejsme vševědoucí. Ale v tobě číst dokážu. Vidím, jak se ve tvém srdci probouzí ctižádost. Roste v něm

proti tvé vůli a navzdory všem tvým úmyslům, které mají jen zamaskovat to, co si skutečně přeješ.

Macbett Přeju si pouze jediné: sloužit svému panovníkovi.

První čarodějka Jakou frašku to hraješ sám před sebou?

Macbett Marně se mě snažíš přesvědčit, že jsem někdo jiný než jsem.

První čarodějka Kdybys králi nebyl k užítku, připravil by tě o život.

Macbett On je pánem nad mým životem.

První čarodějka Ty jsi jenom jeho nástroj. Kdo ti přikázal zlikvidovat Candora a Glamisse? Duncan!

Macbett Právem. Byli to rebelové!

První čarodějka A jejich statky si přivlastnil taky právem?

Macbett Všecko, co vlastní král, náleží i jeho poddaným. On všechno spravuje za nás.

Druhá čarodějka Hi, hi, hi, hi!

Macbett Kde ta se tu vzala?

První čarodějka Duncan neudrží v ruce sekeru. Ani s kosou neumí zacházet.

Macbett Co ty o tom víš?

První čarodějka Jiné posílá do boje, ale sám bojovat neumí.

Druhá čarodějka Strachy by se rozklepal.

První čarodějka Zato si umí brát ženy jiných mužů.

Druhá čarodějka Jsou snad také součástí veřejného, to jest králova majetku?

Macbett Nejsem tu proto, abych poslouchal vaše lži a pomluvy.

První čarodějka Proč jsi tedy za mnou přišel?

Macbett Sám nevím. Asi omylem.

První čarodějka Pak radši odejdi, Macbette... Vidím, že váháš, vidím že zůstáváš.

Druhá čarodějka Ale jestli je ti milejší...

První čarodějka Můžeme zmizet my.

Macbett Zůstaňte ještě, dcery ďáblovy! Chci se dovědět víc.

První čarodějka Buď konečně svým pánem! Teď jím nejsi.

Druhá čarodějka Duncan odhazuje opotřebované nástroje do smetí. Už dost dlouho jsi mu sloužil.

První čarodějka Svými věrnými opovrhuje.

Druhá čarodějka Má je za zbabělce.

První čarodějka Nebo za hlupáky.

Druhá čarodějka Váží si jen těch, kteří mu odporují.

Macbett A taky je poráží. Jako porazil Glamisse a Candora.

První čarodějka Neporazil je Duncan, ale Macbett!

Druhá čarodějka Generálové Glamiss a Candor mu věrně sloužili, ještě před tebou.

První čarodějka Nenáviděl je pro jejich nezávislost. Sebral jim všechno, co jim předtím dal. Krásný příklad šlechtnosti.

Druhá čarodějka Glamiss a Candor byli pyšní.

První čarodějka A šlechetní. To Duncan nestrpěl.

Druhá čarodějka A odvážní.

Macbett Já nebudu druhý Glamiss. Ani druhý Candor. Ostatně není ani druhý Macbett, aby je porazil.

První čarodějka Začínáš chápat.

Druhá čarodějka Hi, hi, hi, hi!

První čarodějka Jestli si nedáš pozor, pak si Duncan v příhodné chvíli najde jiného Macbetta.

Macbett Nikdy jsem se nezpronevěřil své cti. Byl jsem poslušný svého panovníka. Ten zákon nám byl dán od Boha.

Druhá čarodějka Zpronevěřil ses, když jsi bojoval proti svým pairům.

První čarodějka Ale jejich smrt ti bude k užitku.

Druhá čarodějka Duncan by jich byl využil proti tobě. Mezi tebou a trůnem nestojí už žádná překážka.

První čarodějka Ty toužíš po trůnu, přiznej si to.

Macbett Ne.

První čarodějka Nemusíš to skrývat. Máš vladařské schopnosti.

Druhá čarodějka Jsi pro vládu stvořený, je to psáno ve hvězdách.

Macbett Zdá se, že mě chcete zlákat na šikmou plochu pokušení. Kdo jste a co máte za lubem? Málem jsem vám naletěl. Už vás nechci poslouchat. Jděte pryč!

(Obě Čarodějky poodejdou)

První

čarodějka Jsme tu proto, abychom ti otevřely oči.

Druhá čarodějka Abychom ti pomohly.

První čarodějka Chceme jen tvé dobro.

Druhá čarodějka Chceme, aby zavládla spravedlnost.

První čarodějka Skutečná spravedlnost.

Macbett Zdá se mi to čím dál podivnější.

Druhá čarodějka Hi, hi, hi, hi!

Macbett Co se mi snažíte namluvit? Vy že byste pro moje dobro obětovaly život, vy staré šeredy, neřestné a cynické čarodějnice? Vám že záleží na spravedlnosti? Ha, ha, ha!

Druhá čarodějka Ale ano, hi, hi, hi, ale ano!

První čarodějka *(hlasem, který se začíná proměňovat)* Protože my tě milujeme, Macbette.

Druhá čarodějka Protože ona tě miluje. *(Jiným hlasem)* Stejně jako domov, stejně jako spravedlnost, stejně jako blaho lidu.

První čarodějka *(melodickým hlasem)* Chceme pomáhat ubožákům. Chceme mír pro tuhle zem, která tolik trpěla.

Macbett Zdá se mi, že znám ten hlas.

První čarodějka Znáš nás obě, Macbette.

Macbett *(tasí meč)* Naposledy vás vyzývám, abyste mi řekly, kdo jste, jinak přijdete o hlavu.

Druhá čarodějka To nebude zapotřebí.

První čarodějka Hned se to dovíš, Macbette.

**Druhá
čarodějka**

Schovej ten meč.

(Macbett poslechne)

A teď se dívej, Macbette, dobře se dívej. Otevři oči a nastraž uši!

(Druhá čarodějka krouží kolem První jako při nějakém magickém obřadu. Dvakrát nebo třikrát povyskočí, načež se její hopsání postupně mění v graciózní tanec a souběžně se obě čarodějky zvolna objevují v nových podobách. Ke konci se tanec zpomaluje)

**Druhá
čarodějka**

(krouží kolem První) Quis, quid, ubi... quibus auxiliis, cur, uomodo, quando. Felix qui potuit regni cognoscere causas. Fiat lux hic et nunc et fiat voluntas tua. Ad augusta per angusta, ad augusta per angusta.

(Druhá čarodějka vezme od První její hůl a odhodí ji)

Alter ego surge, alter ego surge.

(První čarodějka, která byla shrbená, se napřímí. V této scéně, která je scénou proměny, je První čarodějka uprostřed jeviště, v silné záři reflektoru. Druhá čarodějka, kroužící kolem První, se vpředu dostává do zóny světla a vzadu do zóny stínu. Macbett, stojící poněkud stranou, je ve stínu nebo polostínu. Je vidět jen mlhavě, s jakými záchvěvy reaguje na tanec čarodějnic.

Druhá čarodějka zachází se svou holí, jako by byla kouzelná. Kdykoli se dotkne První čarodějky, cosi se na ní promění. Celý tento výjev musí být samozřejmě provázen hudbou. Zpočátku by měla být přerývaná, v souladu s děním)

Ante, apud, ad, adversus...

(Dotkne se holí První čarodějky. Ta odhodí svůj starý plášť. Pod ním má však jiný starý plášť)

Circum, circa, citra, cis...

(Znovu se dotkne holí První čarodějky. Ta odhodí druhý plášť. Kolem krku má dlouhou starou šálu, která jí sahá až k patě)

Contra, erga, extra, infra...

(Druhá čarodějka se napřímí)

Inter, intra, iuxta, ob...

(Když tančí kolem První čarodějky, strhne jí brýle)

Penes, pone, post a praeter...

(Strhne První čarodějce starou šálu. Pod ní se objeví nádherná róba se zlatými ozdobami a třpytivými drahokamy)

Prope, propter, per, secundum...

(Hudba je plynulejší a melodičtější. Druhá čarodějka sejme První špičatou bradu)

Supra, versus, ultra, trans...

(První čarodějka zanotuje několik tónů a trylků. Musí být dostatečně osvětlena, aby bylo vidět její tvář a zpívající ústa. Druhá čarodějka využije toho, že se na vteřinu ocitne za První, a odhodí svou hůl)

Video meliora, deteriora sequor.

Macbett *(v transu a pohybu)* Video meliora, deteriora sequor.

(Druhá čarodějka krouží kolem První)

**První
čarodějka
+ Macbett**

(společně) Video meliora, deteriora sequor.

**První a Druhá
čarodějka**

(společně) Video meliora, deteriora sequor.

Všichni tři

Video meliora, deteriora sequor. Video meliora, deteriora sequor. Video meliora, deteriora sequor.

(Druhá čarodějka sejme z První zbytky její masky, to znamená špičatý nos a to, co poutalo její vlasy. Nepřestávajíc v tanci, vloží První čarodějce do ruky žezlo a na hlavu jí posadí korunu. Z První čarodějky se stává Lady Duncanová, která se zjeví v plné kráse a v reflektorech jako ve svatozáří.

Druhá čarodějka odhodí jedním gestem svoje staré šaty a svoji masku a je z ní krásná mladá žena, Komorná)

Macbett Ó, Vaše Veličenstvo!

(Padne na kolena.

Pokud Komorná nemůže postavit za Lady Duncanovou stoličku, měla by Lady sama couvnout ke schůdkům, na které pak pomalu vystoupí. Komorná ponese vlečku své paní. Ta je stále ještě obklopena svatozáří ze světla.

Macbett vstane a znovu se vrhne k nohám Lady Duncanové)

Mirabile visu! Ó, Madam!

(Komorná strhne jedním pohybem z Lady Duncanové její nádherné roucho. Lady se objeví v třípytíových bikinách, na zádech černočervenou pláštěnku. V jedné ruce drží žezlo a v druhé dýku, kterou jí Komorná podala)

Komorná *(ukáže na Lady Duncanovou)* In naturalibus.

Macbett Chtěl bych být vaším otrokem.

**Lady
Duncanová**

(podává Macbettovi dýku) Záleží jenom na tobě, jestli já budu tvojí otrokyní. Chceš? Tady máš nástroj své ctižádosti a našeho vzestupu. *(Vábivým hlasem)* Vezmi si ho, jestli ho chceš, jestli mě chceš. Ale jednej rychle! Měj se k činu a peklo ti pomůže. Nahlédni do své duše, abys viděl, jak v tobě stoupá touha a jak tě rozněcuje skrytá ctižádost. Touhle dýkou zabiješ Duncana. Zaujmeš jeho místo po mém boku. Budu tě milovat. A ty mi budeš vládnout. Nesmazatelná krvavá skvrna poznamenaná tuhle čepel, aby ti připomínala tvůj úspěch a podněcovala tě k ještě udatnějším činům, které vykonáme pro naši společnou slávu. *(Gestem vybědne Macbetta, aby povstal)*

Macbett Madam... Sire... nebo spíš moje Siréno...

**Lady
Duncanová**

Ty ještě váháš, Macbette?

Komorná *(Lady Duncanové)* Přinutíte ho. *(Macbettovi)* Rozhodněte se.

Macbett Madam, mám jisté pochybnosti... Nemohli bychom...

**Lady
Duncanová**

Vím, že jsi statečný. Ale i stateční lidé mívají okamžiky slabosti a zbabělosti. Zvláště když trpí komplexem viny, což je smrtelná choroba. Uzdrav se. Ty ses přece nikdy nebál zabít, když ti to jiný přikázal. A teď by tě měl ochromit strach? Důvěřuj mi. Mohu tě ujistit, že tě neporazí žádný muž, zrozený z ženy, a že nad tvojí armádou zvítězí jedině les, který se změní v regiment vojáků a připochoduje až k tobě.

Komorná Což je prakticky vyloučeno... *(Macbettovi)* Řekněte si, že chceme zachránit zemi. Vy dva nám stvoříte lepší společnost, šťastný a nový svět.

(Světla na jevišti postupně ubývá. Macbett se svíjí u nohou Lady Duncanové. Nakonec je vidět jenom ji, v zářivé nahotě. Je slyšet hlas Komorné)

Komorná Omnia vincit amor.

(Scéna se ponoří do úplné tmy)

Přestávka

7. obraz

SÁL V PALÁCI

(Králov Pobočník s Bancem)

- Pobočník** Jeho Veličenstvo je unavené. Nemůže vás přijmout.
- Banco** Zná Jeho Veličenstvo účel mé návštěvy?
- Pobočník** Všechno jsem mu vysvětlil. Říká, že je to hotová věc. Titul barona z Glamissu udělil Macbettovi. Nemůže vzít zpátky slovo, které už jednou dal.
- Banco** Ví, že Glamiss nežije? Že se utopil?
- Pobočník** Hlásil jsem mu to. Ale on byl už informován. Lady Duncanová se to dověděla od své komorné.
- Banco** Pak ovšem není žádný důvod, abych nedostal slíbenou odměnu. Buď titul, nebo statky.
- Pobočník** Co chcete, abych udělal? Já osobně nic nezmůžu.
- Banco** *(rozčileně křičí)* Ale to není možné! Takhle se mnou nemůže jednat!
- (Vejde Duncan)*
- Duncan** *(Bancovi)* Proč ten rámus?
- Banco** Veličenstvo...
- Duncan** Nemám rád, když mě někdo vyrušuje. Co ještě chcete?
- Banco** Řekl jste mi, že dostanu svou odměnu, jakmile bude Glamiss v našich rukou, živý nebo mrtvý.
- Duncan** A kdepak je ten váš Glamiss, mrtvý nebo živý? Nikde ho tu nevidím.
- Banco** Víte dobře, že se utopil.
- Duncan** Řečičky! Chci důkaz. Přineste mi jeho tělo.
- Banco** Řeka ho odnesla do moře.
- Duncan** Tak si vezměte loďku a najděte ho!

Banco Jeho tělo spolknul žralok.

Duncan Vezměte si dýku a rozpárejte žralokovi břicho.

Banco Těch žraloků bylo víc.

Duncan Tak rozkuchejte všechny žraloky.

Banco Riskoval jsem život, abych vás ochránil proti rebelům.

Duncan Ale nepřišel jste o něj.

Banco Pobil jsem všechny vaše nepřátele.

Duncan S velkým potěšením!

Banco To jsem si mohl klidně odepřít.

Duncan Ale neodepřel.

Banco Podívejte, Vaše Veličenstvo...

Duncan Dívám se, ale nic nevidím. Kde máte Glamisse, kdepak je váš "corpus delicti"?

Banco Je notoricky známo, že Glamiss umřel. A jeho titul dostal Macbett.

Duncan Měl bych se vám snad zodpovídat?

Banco To není spravedlivé.

Duncan Tady jsem soudcem já! Najdeme jiné vzpurné barony, které můžeme zbavit majetku. Až je zlikvidujete, odměním vás.

Banco Už vám nevěřím, Veličenstvo.

Duncan Cože? Vy si troufáte mě urážet?

Banco No tohle... no tohle...

Duncan
Pobočník *(Pobočnickovi)* Vyprovod' pána.
(zařve) Ven!

(Vypadá to, že se Pobočník každým okamžikem na Banca vrhne)

Duncan Jen žádné násilí. Banco je přece náš přítel. Dneska je sice poněkud nervózní, ale to ho zase přejde. Až dostane svou šanci.

Banco *(na odchodu, pro sebe)* No tohle, no tohle... to už je příliš...

- Duncan** *(Pobočníkovi)* Bůhví, co mě to popadlo. Tím baronem jsem ho měl udělat. Jenže on chce taky majetek. A ten po právu přísluší mně. Na tom se nedá nic změnit. Ale jestli nás bude ohrožovat, budeme si muset na něj dát pozor. Velký pozor!
- Pobočník** *(položí dlaň na rukojeť svého meče)* Rozumím, Veličenstvo.
- Duncan** Ne tak zhurta. A ne hned teď. Později, jestli bude nebezpečný... Chtěl bys jeho titul a polovinu majetku?
- Pobočník** *(rázně)* Ano, Veličenstvo. K službám, Veličenstvo.
- Duncan** Vidím, že ty jsi taky malý ctižádostivec. Patrně bys chtěl, abych vzal i Macbettovi jeho tituly a majetek a něco z toho dal tobě. Je to tak?
- Pobočník** Ano, Vaše Veličenstvo. K službám, Vaše Veličenstvo.
- Duncan** Macbett už taky začíná být nebezpečný, velice nebezpečný. Možná že by rád usedl na trůn místo mne. Je třeba si dát dobrý pozor na všechny ty lidi. Jsou to gangsteři, povídám, všichni jsou gangsteři. Myslí jenom na peníze, na moc a na chtíč. Vůbec bych se nedivil, kdyby si Macbett dělal zálsuk i na moji ženu. O mých kurtizánách ani nemluvě. A co ty, taky bys chtěl, abych ti půjčil svoji ženu?
- Pobočník** To ne, Veličenstvo.
- Duncan** Copak se ti nelíbí?
- Pobočník** Je velmi krásná, Vaše Veličenstvo. Ale čest, a hlavně ta vaše, je mi nade všecko!
- Duncan** Jsi poctivec. Díky. Odměním se ti.
- Pobočník** K službám, Vaše Veličenstvo.
- Duncan** Jsem obklopen samými chamtivými nepřáteli a nebezpečnými přáteli. Nikdo není nezištný. Prospěch králoství a moje osobní blaho by jim měly stačit. Jenomže oni myslí jen na vlastní prospěch, na vlastní blaho. Nemají žádný ideál. Vůbec žádný. *(Pobočníkovi)* Však my si už poradíme.
- (Tma)*

8. obraz

(Fanfáry a hudba. Staré melodie. Světlo)

SÍŇ V KRÁLOVSKÉM PALÁCI. *Aby bylo možné provést změnu co nejrychleji, postačí jen pár kusů nábytku.*

(Za hudebního doprovodu přichází rozčilený Duncan, za ním jde jakoby váhavě Lady Duncanová. Duncan se prudce zastaví uprostřed jeviště a obrátí se k Lady. Celá následující scéna musí být hrána jako ostrá manželská hádka)

Duncan Ne, madam, to nedovolím.

Lady Duncanová Tím hůř pro vás.

Duncan Opakuji vám, že to nedovolím.

Lady Duncanová Ale proč, vysvětlete mi, proč?

Duncan Dovolte, abych vám to řekl otevřeně, jak je mým zvykem.

Lady Duncanová Otevřeně nebo zastřeně, to vyjde nastejno.

Duncan Mě se to přece netýká!

Lady Duncanová Vždyť o tom se mnou hovoříte, či nechcete?

Duncan Ale ano, chci.

Lady Duncanová A co mám říkat já?

Duncan Co vám přijde na mysl.

Lady Duncanová Nemám ve zvyku říkat věci, které mi přijdou na mysl.

Duncan A co jiného byste mohla říkat, má milá, než co vám přijde na mysl?

Lady Duncanová Zato vy mluvíte jednou tak, podruhé jinak a potřetí zase jinak.

Duncan Zkrátka a dobře, nepřeji si, abyste se procházela při měsíčku!

**Lady
Duncanová** Nemám na to vhodné šaty, vidíte?

Duncan Nehrajte si se slovíčky.

**Lady
Duncanová** Zavřel jste ty svoje holubičky-zlatoočky pod zámek.

Duncan Starejte se o sebe!

**Lady
Duncanová** Takový holubník svět neviděl!

Duncan Madam, madam, madam!

**Lady
Duncanová** Jak jste paličatý! Všichni muži jsou egoisti.

Duncan Vraťme se k naší záležitosti.

**Lady
Duncanová** Zbytečně rozčilujete sebe i mě, ale nalejme si čistého vína. Vy si myslíte, že jste báječnější než vaši sousedé. Budiž, kostky jsou vrženy. A je to vaše chyba.

Duncan Madam, šetřte velkými slovy. A malými rovněž. Kdo se směje první, ten se směje nejlíp.

**Lady
Duncanová** No ovšem, ovšem, ty vaše utkvělé představy, vaše fixní ideje...

Duncan Skončeme to!

**Lady
Duncanová** Pane, snad byste nechtěl...?

Duncan Budete litovat, madam.

**Lady
Duncanová** Jen si mluvte, jedno vejce omeletu neudělá.

Duncan Hned vám ukážu, zač je toho loket.

**Lady
Duncanová** Vy mi vyhrožujete?

Duncan Mám už po krk těch vašich věčných migrén!

**Lady
Duncanová**

Zase mi jedna hrozí.

Duncan

Tu nevyléčíte.

**Lady
Duncanová**

Ano, je už chronická.

Duncan

Zkrátka nesouhlasím a basta. A vy brzy uvidíte, kdo bude mít poslední slovo. A uslyšíte, co tomu Španělovi řeknu a jak mu to naservíruju pod nos.

(Duncan, stále ještě rozčilený, odejde. Lady Duncanová, která ho následuje, vysloví poslední repliku takřka v běhu)

**Lady
Duncanová**

Jenomže já vás předběhnu, Duncane, a vy na to přijdete, až bude pozdě.

9. obraz

(Z opačné strany přichází Banco a Macbett)

- Macbett** (*ustaraný a vážný*) Ne, já vám to říkám upřímně. Myslel jsem si, že lady Duncanová je lehkomyšlná žena. Mýlil jsem se. Je schopná hluboké vášně. Je to žena činorodá a energická, věřte mi. A přitom filozofka. Má velkorysé představy o budoucnosti lidstva, aniž by zabředla do nereálné utopie.
- Banco** To je možné. Věřím vám. Lidé bývají uzavření. Ale když vám jednou otevrou srdce... (*Ukáže na Macbettův opasek*) Máte krásnou dýku.
- Macbett** Dárek od ní. V každém případě jsem rád, že jsem si s vámi mohl pohovořit. Už delší čas běháme jeden za druhým jako ďábel za svým stínem.
- Banco** Trefně řečeno.
- Macbett** Její manželství není moc šťastné. Duncan je násilník a ona velmi těžce nese, jak špatně s ní zachází. Je tak jemná, zatímco on je bručoun a kakabus. Lady Duncanová je úplně děcko, ráda se baví a skotačí... Ne že bych se chtěl plést do věcí, po kterých mi nic není.
- Banco** Chápu.
- Macbett** A už vůbec nemám v úmyslu našeho panovníka pomlouvat nebo urážet.
- Banco** Jistě.
- Macbett** Král je velmi dobrý a velmi čestný a... velkomyslný. Víte přece, že jsem mu naprosto oddán.
- Banco** A já snad ne?
- Macbett** Je to zkrátka dokonalý panovník.
- Banco** Téměř dokonalý.
- Macbett** Pochopitelně, protože absolutní dokonalost je v tomhle světě téměř vyloučená.
- Banco** Nicméně i neúplná dokonalost může být dokonalá.
- Macbett** Osobně mu nemohu nic vyčítat. O moji osobu se vůbec nejedná. Jde mi jen o naši drahou zemi. Ano, Duncan je dobrý panovník. Ale občas by mohl popřát sluchu nezištným rádcům, jako jste třeba vy.
- Banco** Nebo jako vy.
- Macbett** Jako my oba...

- Banco** Jistě.
- Macbett** Je poněkud absolutistický.
- Banco** Velice absolutistický.
- Macbett** Ano, je to absolutní monarcha. V naší době není absolutismus právě nejlepší formou vlády. Lady Duncanová má na věc stejný názor. Ona je sice dětsky hravá, ale zároveň i tvrdohlavá. Spojit tyto dvě vlastnosti v jedné osobě je vzácnost.
- Banco** Opravdu vzácnost.
- Macbett** Mohla by našemu panovníkovi poskytnout zajímavé rady a osvětlit mu určité... určité zásady, jak vládnout. A to nezištně! Ostatně my dva jsme taky nezištní...
- Banco** Nicméně je třeba žít, vydělávat si na živobytí.
- Macbett** V tom se Duncan vyzná báječně.
- Banco** Je vám velmi nakloněný, můj milý. Zahrnul vás dary.
- Macbett** Já nic nežádal. Zaplatil mi dobře, to se musí nechat, zaplatil mi víceméně dobře za poskytnuté služby. Musel jsem mu sloužit, vždyť je to náš panovník.
- Banco** Mně ovšem nezaplatil vůbec nic, jak je vám známo. Statky si vzal sám a titul barona z Glamissu dal vám.
- Macbett** Víím, nač narážíte. Duncanovo jednání mě moc neudivuje, i když trochu přece. Občas mívá podivné nápady. Ale já v tom prsty nemám, věřte mi.
- Banco** Připouštím, že to není vaše chyba.
- Macbett** Moje chyba to opravdu není. Poslyšte, třeba by se dalo pro vás něco udělat. Mohli bychom mu poradit... tedy lady Duncanová a já... aby vás například jmenoval svým rádcem.
- Banco** Lady Duncanová je informována?
- Macbett** Moc na Vás myslí. Lituje, že její manžel je tak prchlivý. Ráda by vám všechno vynahradila a obdarovala vás. Mohu vám prozradit, že o vaší záležitosti už hovořila s Jeho Veličenstvem. Já jí to našeptal. Intervenovali jsme za vás oba.
- Banco** Jestliže vaše pokusy vyšly naprázdno, proč to zkoušet znovu?
- Macbett** Musíme použít pádnějších argumentů. Snad mu to pak konečně dojde. A jestli ne, vyrukujeme s ještě pádnějšími argumenty.

Banco Duncan je paličák.

Macbett Velký paličák. Je jako... (*rozhlédne se kolem*)... jako beran! Ale každá paličatost se dá zlomit, když se proti ní použije síly.

Banco Ano, použít síly!

Macbett Statky mi sice dal, ale právo lovit na mých pozemcích si vyhradil pro sebe. Prý v zájmu státu.

Banco To říká on.

Macbett On je stát.

Banco Z mého majetku, který nijak nerozhojnil, si bere ročně deset tisíc kusů drůbeže, včetně vajec.

Macbett To je nepřípustné.

Banco Bil jsem se za něho, jak jistě víte, v čele své armády. On by ji teď rád začlenil do vlastního vojska. Jednoho dne by mohl poštvat moje vlastní muže proti mně.

Macbett I proti mně.

Banco Kdo to jakživ slyšel!

Macbett To se od dob mých předků ještě nestalo.

Banco Nestalo.

Macbett Všichni ti lidé, co se kolem něho motají...

Banco Co tyjou z našeho potu.

Macbett Co tloustnou z naší drůbeže.

Banco Z našich ovcí.

Macbett Z našich prasat.

Banco Prase jedno!

Macbett Z našeho chleba.

Banco Z krve, kterou jsme pro něho prolili...

Macbett Těch nebezpečí, do kterých nás ustavičně honí...

Banco Deset tisíc kusů drůbeže, deset tisíc koní, deset tisíc mladých mužů... Co s tím vším dělá? Sám to přece nemůže spotřebovat.

Macbett A co těch tisíc mladých dívek?

Banco Co dělá s nimi, to víme dobře.

Macbett Dluží nám všechno.

Banco A ještě mnohem víc.

Macbett Nepočítajte to ostatní.

Banco Moji čest...

Macbett Moji slávu...

Banco Moje práva, zděděná po předcích...

Macbett Můj majetek...

Banco Právo rozmnožovat naše statky...

Macbett Autonomii.

Banco Právo být jediným pánem na své půdě.

Macbett Musíme ho z ní vypudit.

Banco Musíme ho vypudit odevšad. Pryč s Duncanem!

Macbett Pryč s Duncanem!

Banco Musíme ho sesadit.

Macbett Právě jsem vám to chtěl navrhnout... Královské statky si rozdělíme. Každý dostane svůj díl a já se ujmu vlády. Budu vaším panovníkem. Vás jmenuju svým vezírem...

Banco Budu druhý v zemi.

Macbett Třetí. Bez cizí pomoci se neobejdeme. V našem spiknutí hraje důležitou roli ještě jedna osoba. Lady Duncanová.

Banco No tohle... no tohle... Jsem pro! Výborně.

Macbett Je nepostradatelná.

(Lady Duncanová se objeví vzadu)

Banco Madam, jaké překvapení!

Macbett *(Bancovi)* Je to moje nevěsta.

Banco Budoucí lady Macbettová? No tohle... no tohle... *(Oběma)* Srdečně blahopřeju.

(Políbí Lady Duncanové ruku)

**Lady
Duncanová** Na život a na smrt!

(Všichni tři vytáhnou dýky a zkrříží je nad hlavou)

Společně Smrt tyranovi!

Macbett Smrt uzurpátorovi!

Banco Pryč s diktátorem!

**Lady
Duncanová** Pryč s despotou!

Macbett Je to neznaboh.

Banco Lidožrout.

**Lady
Duncanová** Osel.

Macbett Houser.

Banco Veš.

**Lady
Duncanová** Přísahajte, že ho zničíme!

Společně Tak přísaháme!

(Fanfáry, ohlašující příchod krále. Trojice spiklenců se rychle vytratí)

10.obraz

(Z opačné strany přichází Duncan. V následující scéně, alespoň v její první části, by měl být majestátní.

Zezadu přichází Pobočník)

Pobočník Veličenstvo, jako každý prvý den v měsíci, tak i dnes přicházejí nemocní se skrofulózou, tuberkulózou a flegmonou, přicházejí melancholici i hysterici, abyste vyléčil jejich neduhy, neboť vás Bůh obdařil svou milostí a darem uzdravovat choré.

(Vstoupí Mnich)

Mnich *(s úklonou)* Buďte zdrav, Veličenstvo.

Duncan Buď zdrav, svatý muži.
Mnich Bůh vám pomáhej!

Duncan Bůh pomáhej i tobě.

Mnich Bůh s vámi.

(Žehná králi, který před ním skloní hlavu. Pobočník přináší purpurový plášť, korunu a žezlo.

Mnich od něho bere korunu a žehná ji. Pak přistoupí k Duncanovi, který poklekl, a nasadí mu korunu na hlavu)

Ve jménu Boha Všemohoucího potvrzují tvoji vladařskou svrchovanost.

Duncan Kéž mi Bůh Všemohoucí pomůže, abych jí byl hoden.

(Pobočník podá purpurový plášť Mnichovi, a ten jej obléká Duncanovi)

Mnich Nechť je ti Bůh milostiv a nechť se ti nic zlého nestane, dokud tě bude chránit tento plášť.

(Zprava vejde Sloužící s ciboriem. Podá nádobu mnichovi, a ten dává hostii Duncanovi)

Duncan Domine non sum dignus.

Mnich Corpus Christi.

Duncan Amen.

(Mnich vrátí ciborium Sloužícímu, který odejde. Pobočník předá Mnichovi královské žezlo)

- Mnich** Obnovuji dar uzdravovat choré, které ti náš Hospodin propůjčuje skrze mne, svého nehodného služebníka. Nechť Bůh Všemohoucí uzdraví naše duše, stejně jako uzdravuje naše nebohá těla. Nechť nás zbaví závisti, pýchy, chlípnosti, jakož i nezřízené touhy po moci a nechť otevře naše oči, aby prohlédly marnost vezdejších statků.
- Duncan** Vyslyš nás, Pane!
- Pobočník** *(poklekne)* Vyslyš nás, Pane!
- Mnich** Pane, vyslyš nás. Nechť se všechna nenávist a zloba rozplynou ve větru jako dým. Nechť lidský řád rozvrátí řád přírody, ve kterém bují utrpení a zkáza. Nechť se láska a mír zbaví svých pout a nechť jsou naopak spoutány všechny zlé síly. Nechť radost zazáří ve světle nebeském a nechť nás toto světlo zaplaví a očistí. Tak se staň!
- Duncan a Pobočník** Tak se staň!
- Mnich** *(Duncanovi)* Žehnám tvoje žezlo, kterým se budeš dotýkat nemocných. *(Podá mu žezlo)*
- (Zatímco Duncan s Pobočníkem vstanou, Mnich před králem poklekne. Král vystoupí po schůdcích a usedne na trůn. Pobočník stojí po jeho levici. Tuto scénu je třeba hrát velmi vážně)*
- Duncan** Přiveďte nemocné!
- (Mnich povstane a zaujme místo po Duncanově pravici. Zezadu přichází První nemocný. Je shrbený, kráčí těžce, opírá se o hůl. Tvář, kterou zahlédneme pod kápí jeho pláštěnky, připomíná masku, zhyzděnou malomocenstvím)*
- Pojď blíž. Ještě blíž. Neboj se.
- (První nemocný poklekne před králem, zády do publika)*
- První nemocný** Díky, Veličenstvo. Přicházím zdaleka. Z jiného kontinentu, který od vaší země odděluje sedmero zemí, oceánů a hor. Já bydlím v temném a vlhkém údolí. Vlhkost mi rozežrala kosti a moje tělo je jedna živá a páchnoucí rána. Pomozte mi, Veličenstvo. Uzdravte mě!
- Duncan** Uzdravím tě. Důvěřuj mi a nezoufej. *(Položí žezlo na hlavu nemocného)* Z milosti Boha Všemohoucího a díky daru, kterým mne pro tento den obdařil, promíjím ti zločin, který jsi spáchal a který poskvnil tvoji duši i tělo. Nechť je tvoje duše bez poskvrní jako průzračná voda a jako blankytná obloha v prvý den stvoření světa.

(První nemocný povstane, odhodí hůl a otočí se k publiku. Jeho tvář je usměvavá a svěží. S radostným výkřikem pozvedne ruce k nebi. Sotva odběhne, blíží se k trůnu Druhý nemocný)

Jaká nemoc tě sužuje?

Druhý nemocný

Veličenstvo, já nemůžu žít ani zemřít. Nedokážu sedět ani ležet, ani stát. Od hlavy až k patě mám popáleniny a po celém těle svrab. Nesnáším světlo a nesnáším tmu, mám hrůzu z lidí a děsím se samoty. Odvracím pohled od stromů a ovcí, od psů i trávy, od hvězd i kamení. Nikdy jsem ani na chvilku nepoznal štěstí. Rád bych se naučil plakat, Veličenstvo, a rád bych se uměl smát. *(Během promluvy vystoupil po stupních až k trůnu)*

Duncan

Zapomeň, že existuješ. Rozpomeň se, že jsi.

(Pauza. Nemocný, stojící zády k publiku, se marně snaží pohnout rameny)

Udělej, co jsem ti přikázal!

(Pohyby zad i ramen napovídají, že se Nemocný začíná zbavovat své strnulosti. Zvolna vstane, doširoka roztáhne paže a otočí se tvář k obecenstvu. Pokřivený obličej se uvolňuje a rozjasňuje. Druhý nemocný odchází ze scény svižným a takřka tanečním krokem)

Pobočník

Další!

(Třetí nemocný se přiblíží k Duncanovi, který jej uzdraví stejným způsobem. Výstupy s dalšími nemocnými se odehrávají ve stále rychlejším tempu. Přicházejí z různých stran jeviště a odcházejí opět různým směrem hned poté, co se jich dotklo Duncanovo žezlo. Příchod každého nemocného ohlašuje Pobočník zvoláním: "Další!" Někdo se přibelhá o berlích, jiný přijede na invalidním vozíčku apod.)

Rytmus této pantomimy by měl být akcentován hudbou. Během té doby se Mnich pomalu svezl k zemi: spíš sedí, jako by se choulil, než aby klečel. Po jedenáctém nemocném se tempo zvolňuje současně s hudbou, která se vzdaluje.

Vchází poslední dvojice nemocných, jeden zleva a druhý zprava. Mají dlouhé pláštěnky s kápi, která jim zakrývá tvář. Pobočník, volající své "Další!", nezpozoroval, že se k němu blíží zezadu ještě jedna postava. Hudba náhle zmlkne. V téže chvíli Mnich odloží svou kápi či masku - a my hledíme do tváře Bancovi, který vytáhne dýku)

Duncan

(Bancovi) Ty?

(V téže chvíli odhalí tvář a vytáhne dýku Lady Duncanová)

Vy, madam?

(Také Macbett, skrytý dosud pod kápi, vytáhne dýku)

Vrazi!

(Pobočník prchá)

Banco *(Duncanovi) Vrahu!*

Macbett *(Duncanovi) Vrahu!*

Lady Duncanová *(Duncanovi) Vrahu!*

(Sotva Duncan unikne Bancovi, narazí na Macbetta a hned nato mu zatarasí cestu Lady Duncanová, která v jedné z roztažených paží drží dýku)

Vrahu!

Duncan Vražednice!

(Běží vlevo a srazí se s Macbettem)

Macbett Vrahu!

Duncan Vrahu!

(Běží vpravo a narazí na Banca)

Banco Vrahu!

Duncan Vrahu!

(Couvá k trůnu, kde je obklíčen trojicí spiklenců)

Vrazi!

Všichni tři Vrahu!

(U prvního stupínku trůnu strhne Lady Duncanová z Duncana plášť. Duncan vystupuje pozpátku a pokouší se krýt si tělo pažemi, neboť se bez pláště cítí nahý a bezbranný. O několik stupínků výš jej ostatní dostihnou. Macbett strčí do Duncana, až upadne. Královské žezlo padá na jednu stranu a koruna na druhou)

Duncan Vrazi!

(Kutálí se. Banco mu jako první zasadí ránu dýkou)

Banco *(křičí) Vrahu!*

Macbett *(táž hra)* Vrahu!

**Lady
Duncanová** *(táž hra)* Vrahu!

(Duncan je stále ještě v obklíčení tří spiklenců, kteří stojí vzpřímeně)

Duncan Vrazi! *(Skomírajícím hlasem)* Vrazi! *(Slabě)* Vrazi!

(Tři postavy se postupně vzdalují. Jen Lady Duncanová postojí ještě na okamžik u mrtvého Duncana)

**Lady
Duncanová** *(přemítavě)* Byl to přese všechno můj manžel. Mrtvý se podobá mému otci. Já ovšem svého otce ráda neměla.

(Tma)

11. obraz

(Zdálky je slyšet volání davu: "Ať žije Macbett! Ať žije nevěsta! Ať žije Macbett! Ať žije nevěsta!")

Světlo. SÍŇ V PALÁCI

(První a Druhý sluha vstoupí zezadu, každý z jiné strany. Vpředu uprostřed jeviště se setkají)

**První a
Druhý sluha**

Už jdou!

*(Ukryjí se kdesi vzadu, zatímco vchází vdova po Duncanovi, následována svým budoucím manželem. Oba jsou ještě bez symbolů panovnické hodnosti. Volání davu sílí: "Hurá! Ať žije Macbett a jeho dáma!"
Dvojice dojde až téměř k portálu)*

Macbett

Madam...

**Vdova
po Duncanovi**

Děkuji vám, že jste mě doprovodil až k mé ložnici. Jsem velmi unavená. Po té dnešní dřině si musím odpočinout.

Macbett

Odpočiňte si madam, však si to zasloužíte. Zítra o desáté pro vás přijdu kvůli obřadům. Korunovace se bude konat v pravé poledne. A v pět odpoledne oslavíme, jak se sluší a patří, svatbu. Naši svatbu.

**Vdova
po Duncanovi**

(nastaví Macbettovi ruku k políbení) Tak tedy zítra, Macbette. *(Odejde)*

(Macbett přechází přes jeviště na opačnou stranu. Je slyšet ještě několikrát "Hurá!". Sluhovská dvojice opustí svůj úkryt a postoupí znovu dopředu)

První sluha

Všecko je připravené pro svatební hostinu.

Druhý sluha

Je tu víno z Itálie a z Řecka.

**První sluha
Druhý sluha**

Desítky sudů s pivem.
A džin.

První sluha

Stáda volů.

Druhý sluha

A jelenů.

První sluha

A srnců, které napíchnou na rožeň.

Druhý sluha

Pochytali je v Ardenském lese ve Francii.

- První sluha** S nasazením života ulovili rybáři žraloky, jejichž ploutve jsou skutečnou pochoutkou.
- Druhý sluha** Z mořských vln vylovili velrybu, jejíhož oleje použijou k přípravě salátů.
- První sluha** Bude se podávat anýzovka z Marseille.
- Druhý sluha** A vodka z Uralu.
- První sluha** Na obřích omeletu spotřebujou sto třicet tisíc vajec.
- Druhý sluha** Z Číny přivezli cukrovinky.
- První sluha** A z daleké Afriky španělské melouny.
- Druhý sluha** Takovou hostinu svět ještě neviděl!
- První sluha** Svatebčanům budou vyhrávat desítky cikánských kapel.
- Druhý sluha** Bude to krásnější než o vánocích.
- První sluha** Tisíckrát krásnější!
- Druhý sluha** Každý občan dostane dvě stě čtyřicet sedm jelítek.
- První sluha** A sud hořčice.
- Druhý sluha** A frankfurtské párky.
- První sluha** A kyselé zelí.
- Druhý sluha** A moře piva.
- První sluha** A moře vína.
- Druhý sluha** A moře džinu a vodky s anýzovkou.
- První sluha** Já už jsem opilý, sotva na to pomyslím.
- Druhý sluha** Mně roste panděro, jen když si na to vzpomenu.

(Vrávoravě odcházejí, jako by už byli opilí)

Sluhovská dvojice

(volá) Ať žije Macbett! Ať žije jeho nevěsta!

(Vstoupí Banco. Zastaví se až uprostřed jeviště. Ve svém tichém zamyšlení nezpozoruje, že z jiné strany vstoupil Macbett)

Macbett Hledme, Banco! Copak tu děláš tak sám? Schovejme se a poslechněme si, co bude povídat. *(Udělá gesto, jako by zatahoval neviditelný závěs)*

Banco Tak tedy Macbett bude králem. Baron z Candoru, baron z Glamissu a od zítřka král. Postupně a v předem ohlášeném pořadí se plní jedna věštba za druhou. Ty čarodějnice ovšem nepředpověděly Duncanovu smrt, ke které jsem taky přispěl. Ale jak jinak by se Macbett mohl stát hlavou tohoto státu? Pokud by Duncan nezemřel, musel by abdikovat v Macbettův prospěch, což by bylo podle ústavy nemožné. Trůny se dobývají násilím. A ještě něco nebylo řečeno: že z lady Duncanové se stane lady Macbettová! Já nemám nic, Macbett má všechno. Jaká závratná kariéra! Bohatství, sláva, moc, žena!... Já jsem bodl Duncana, protože jsem měl na něho vztek. Ale to mi k úspěchu nepomůže. Fakt je, že Macbett mi slíbil úřad vezíra. Ale splní svůj slib? Pochybuju. Copak nesliboval například věrnost Duncanovi? A zabil ho. Někdo může namítnout, že jsem jednal jako on. To nepopírám. Ale mám výčitky svědomí. A přitom nemám nic, čím bych je zaplašil, ani úspěch, ani slávu, jako Macbett. Čarodějnice mi oznámily, že já králem nebudu. Ale předpověděly mi, že založím celý rod králů, prezidentů republik a diktátorů. To je moje útěcha. Dokud jsem ty dvě čarodějnice nepotkal, měl jsem jedno přání a jednu ctižádost: sloužit věrně Duncanovi. Ale od chvíle, kdy pootevřely Pandořinu skříňku, cloumá mnou zloba a nenávisť. Jsem unášený silou, kterou nedokážu ovládnout. Banco zakladatelem královské dynastie? Jenomže já nemám žádné syny ani dcery. Ani manželku nemám! Koho bych si měl vzít? Komorná lady Duncanové se mi dost líbí. Požádám ji o ruku. Je tak trochu čarodějnice, ale tím líp. Aspoň dokáže předvídat pohromy, které by nám hrozily. Jako manžel, otec a vezír se už postarám, aby si Macbett nemohl vládnout, jak se mu zlíbí. Budu jeho šedou eminencí. A kdoví, jestli čarodějnice tu svou věštbu časem nezmění? Třeba bych mohl přece jen vládnout ještě za svého života. *(Odejde)*

(Macbett vystoupí z úkrytu)

Macbett Slyšel jsem všechno, zrádče! Tak tahle se mi chceš odměnit za slib, že tě jmenuju nejvyšším vezírem? Ale o tom, že bys měl založit královskou dynastii, jsem nevěděl. Jak to, že moje budoucí žena a její komorná mi nic neřekly? Co tím sledujou? S kým si chtějí zahrávat? S Bancem nebo se mnou? Banco zakladatelem královské dynastie? Přece jsem nezabil svého panovníka pro slávu Bancova rodu?! Zapletl jsem se do jakési ohavné machinace. Musím se z ní zase vymotat. Uvidíme, jestli si moje vůle a moje iniciativa poradí s ďábelskými nástrahami osudu! Musím zničit Bancovo potomstvo v jeho zárodku. Musím zničit Banca. *(Volá)* Banco! Banco!

Bancův hlas *(za scénou)* Už běžím, Macbette! Už jsem tady!

Banco *(přichází)* Co si přeješ, Macbette?

Macbett Ty lumpe, takhle ses mi chtěl odvděčit za dobrodiní, které jsem ti chtěl prokázat?

(Vrazí Bancovi do srdce dýku)

- Banco** (klesá k zemi) Ach, Bože můj! Odpuště mi!
- Macbett** Kde jsou teď všichni ti tvoji králové? Rozpadnou se v prach s tebou a v tobě. Zničil jsem jejich budoucnost. Rozplynuli se už v tvém semenu. A já budu zítra korunován na krále! (Odejde)
- (Tma)
- (Je slyšet výkřiky: Ať žije Macbett! Ať žije lady Macbettová! Ať žije náš milovaný panovník! Ať žije nevěsta!)
- Světlo. Vstoupí Macbett s Lady Macbettovou. Oba mají purpurový plášť a na hlavě korunu.
- Macbett třímá žezlo. Dojde doprostřed jeviště, zatímco se za scénou ozývá nadšené volání a je slyšet radostný hlas zvonů. Manželská dvojice, stojící zády k obecenstvu, zdraví od svého majestátního vstupu imaginární dav, který volá: "Hurá! Ať žije krá! Ať žije královna!" Macbett a Lady Macbettová zdraví vlevo i vpravo, pak se otočí tváří do hlediště a posílají přítomným divákům vzdušné polibky.
- Nakonec stanou tváří v tvář sobě)
- Macbett** O té historce si ještě promluvíme, madam.
- Lady Macbettová** (naprosto klidná) Já ti to vysvětlím, drahoušku.
- Macbett** Zrušil jsem dopředu platnost vaší věštby. Zničil jsem ji v samém zárodku. Vy nejste nejmocnější. Já se všechno dověděl a všemu zabránil.
- Lady Macbettová** Nechtěla jsem před tebou nic skrývat, drahoušku. Říkám, že ti všechno vysvětlím. Ale ne tady, přede všemi.
- Macbett** Ano, ještě si o tom promluvíme.
- (Vezme Lady Macbettovou za ruku a odcházejí, usmívajíc se na imaginární dav. Pozdravné volání pokračuje)

12. obraz

(Scéna je na okamžik prázdná. Vstoupí Lady Macbettová v doprovodu své Komorné)

Komorná Jako novomanželka jste byla moc krásná. A jak vás všichni nadšeně zdravili! A váš půvab! A vaše vznešenost! A on taky vypadal moc pěkně. Celý omládl. Byli jste krásný manželský pár.

Lady Macbettová Teď vyspává. Po obřadu v kostele hodně pil. A to ho ještě dnes večer čeká velká svatební hostina. Využijme jeho spánku. Pospěš si!

Komorná Hned! Hned! *(Odběhne do portálu, odkud přinese velké zavazadlo)*

Lady Macbettová Tuhle posvěcenou a posvátnou korunu hodím psům! *(Odhodí korunu. Sundá si náhrdelník s křížem)* Ten kříž mě hrozně páčil, mám ránu na prsou! Ale posloužil mi k čarování.

(Komorná zatím otevřela kufr. Vytáhne z něho čarodějnické svršky, do kterých později oblékne svou paní)

V tom kříži zápolí dvě mocnosti, nebe a peklo. Která zvítězí? Jaká obrovská válka se odehrává na tak maličkém bojišti! Svlékni ze mne ty bílé šaty, ten symbol směšné neposkvrněnosti. Taky mě pálí, rychle je sundej! Hostii vyplivnu, uvízla mi našťěstí v krku. Byla jako trn a jako žhavé uhlí. Podej mi láhev s ostrou a očarovanou vodkou! Ten devadesátiprocentní alkohol je pro mě jako čerstvá voda. Dvakrát jsem div neomdlela, když mi nastavili ikony k políbení. Ale já jsem obstála. Políbila jsem jen jednu. Fuj, bylo to odporné!

(Po celý ten čas ji Komorná odstrojuje)

Pospěš si, slyším nějaký hluk.

Komorná Hned, drahoušku, hned.

Lady Macbettová
či První
čarodějka

Dělej, dělej, dělej! *(Teď má na sobě už jen jakousi špinavou košili)* Chci zase svoje staré hadry! Svoje zavšivené šaty. A pozvracenou zástěru. A zablácené škrpály! Sundej mi paruku, ať jsou moje šedivé a nemyté vlasy zase volné! A vrať mi moji bradu! Sundej mi zuby! Přilep mi můj špičatý nos. A podej mi hůl s otráveným bodcem.

(Komorná postupně plní všechno, co jí její paní - První čarodějka - přikazuje)

První čarodějka Pospěš si! Rychleji!

Druhá

čarodějka Hned, drahoušku, hned.

**První
čarodějka** Už nás čekají jinde.

(Komorná zatím vyndala z kufru starou dlouhou šálu. Jediným pohybem ji obtočí První čarodějce kolem krku a vzápětí jí nasadí špinavou šedivou paruku. Proměna je skončena.

(Dvě shrbené čarodějky se skuhravě smějou)

V těch starých hadrech se cítím mnohem líp.

**Druhá
čarodějka** Hi, hi, hi, hi!

(Druhá čarodějka zavře kufr a obě na něj obkročmo usednou)

**První
čarodějka** Tady už nemáme co pohledávat.

**Druhá
čarodějka** Povedlo se nám to!

**První
čarodějka** Všecko jsme zařídily a všecko krásně zamotaly.

**Druhá
čarodějka** Hi, hi, hi, hi! Macbett se z toho už nevymotá.

**První
čarodějka** Šéf může být spokojený.

**Druhá
čarodějka** Budeme mu referovat.

**První
čarodějka** Jistě nám už chystá nový úkol.

**Druhá
čarodějka** Odstartujme! Kuffíku, leť!

**První
čarodějka** Kuffíku, leť! Kuffíku, leť!

(První čarodějka, která sedí vpředu, startuje. Jako by otáčela volantem. Zaburácí motor. Druhá čarodějka rozpřáhne paže jako křídla.

Tma.

Na tmavém pozadí je vidět osvětlený kufr, jak letí a mizí)

13. obraz

VELKÝ SÁL V PALÁCI

(Vzadu trůn. Před ním poněkud stranou stůl s taburety, na nichž sedí čtveřice hostů. U dalších stolů je ještě několik figurín, představujících další hosty.

Vzadu za trůnem, vlevo i vpravo, je možno vidět - v projekci či zrcadlovém odrazu - stůl s dalšími hosty)

Macbett *(vstoupí)* Sedte, moji milí přátelé.

První host Ať žije král!

Druhý host Ať žije náš panovník!

První host Ať žije Macbett!

Druhý host Ať žije náš vůdce! Náš velký vojevůdce!

Macbett Díky, přátelé.

První host Slávu, štěstí a zdraví naší milované panovnici lady Macbettové!

Druhý host Přejeme vám spokojený život a naši zemi, aby vzkvétala pod vaší moudrou vládou a laskavou rukou lady Macbettové.

Macbett Díky za sebe i za ni. Už tu měla být.

První host Její Veličenstvo je vždycky přesné.

Macbett Před chvílkou jsme se rozešli. Měla přijít se svou komornou.

Druhý host Neudělalo se Jejímu Veličenstvu nevolno? Ptám se jako lékař.

Macbett Šla si jenom přemalovat rty, přepudrovat tváře a vyměnit náhrdelník. Přátelé, zkratme si čekání douškem vína. Rád se napiju s vámi.

(Objeví se sluhovská dvojice)

Přineste nám víno!

První sluha Už běžíme, milostivý pane!

Druhý sluha Už běžíme, milostivý pane!

(Odběhnou a vzápětí jsou zpátky. Nalévají víno Macbettovi i jeho hostům)

Macbett Na vaše zdraví, přátelé! Jsem velmi rád, že jsem mezi vámi! Vaše přichylnost mě blaží. Kybyste věděli, jak velice potřebuju vaše přátelství! Stejně jako

květina vodu a muži víno. Vědomí, že tu mám vás, mě posiluje, uklidňuje a konejší. Ach, kdybyste věděli...! Ale obraťme list. Důvěrnosti odložme najindy... Člověk by rád udělal věci, ale neudělá. Naopak udělá jiné věci, které udělat nechtěl. Historie je zálučná. Nic se nedá vrátit zpátky. Ztrácíme vládu nad tím, co jsme sami uvedli do pohybu. Věci se nakonec obrátí proti nám. Všecko, co se děje, je pravým opakem toho, co jsme si přáli, aby se stalo. Člověk si myslí, že vládne, jenomže ve skutečnosti to jsou události, které ho ovládají. Jak já býval šťastný, když jsem věrně sloužil Duncanovi! Neměl jsem žádné starosti. *(Oboří se na Sluhu)* Nevidíš, že umíráme žízni? *(Jeho pohled utkví na portrétu muže - může to být jenom prázdný rám bez obrazu)* Kdo pověsil Duncanův portrét místo mého? Kdo má na svědomí ten ohavný žert?

První sluha Nevím, milostivý pane, já nic nevidím.

Macbett Drzoune!

(Chytne Sluhu pod krkem. Když ho po chvíli pustí, ten hned uteče. Macbett se chystá vyrvat "portrét" z rámu)

První host Ale vždyť je to váš portrét, Veličenstvo!

Druhý host To není Duncanův portrét, který tam pověsili místo vašeho, ale váš portrét, který tam dali místo Duncanova.

Macbett Copak jsem Duncanovi tak podobný?

Druhý host Možná že by Vaše Veličenstvo potřebovalo brýle.

První host *(Druhému)* Že by převzetí moci mělo za následek krátkozrakost?

Druhý host *(Prvnímu)* Není to nezbytná podmínka.

První host Ale stává se to často.

Macbett Zřejmě jsem se zmylil.

(Hostům, kteří před chvílí povstali spolu s ním)

Posadte se, přátelé. Doušek vína osvěží ducha. Ať už se ten obraz podobá Duncanovi nebo mně, zničme ho. Ale nejdřív se napijeme! Posadte se, přátelé! *(Sám se posadí a napije)* Proč se na mě tak díváte? Řekl jsem, že si máte sednout a pít. *(Vstane a udeří do stolu)* Sednout!

(Hosté usednou, po nich i Macbett)

Pijme, pánové! Pijte! Duncan nebyl lepší král než já!

První host V tom jsme s vámi zajedno, Veličenstvo.

- Macbett** Naše země už potřebovala mladšího panovníka, energičtějšího a statečnějšího. Vy jste na té výměně neprodělali.
- Druhý host** Taky si to myslíme, Veličenstvo.
- Macbett** A co jste si mysleli o Duncanovi, když vám ještě vládl? Řekli jste mu, co si o něm myslíte? Řekli jste mu, že je ze všech vojevůdců ten nejstatečnější? Nebo jste mu řekli, že by trůn lépe slušel mně než jemu?
- První host** Veličenstvo...
- Macbett** Já sám jsem si myslel, že nikdo nemá větší nárok na trůn než on. Myslíte si totéž? Nebo si myslíte něco jiného? Odpovězte!
- Druhý host** Veličenstvo...
- Macbett** Veličenstvo, Veličenstvo, Veličenstvo... a co dál? To mě zajímá. Najednou jste ztratili řeč. Jestli si někdo z vás myslí, že ze všech minulých, současných i budoucích panovníků nejsem já ten nejlepší, ať vstane a řekne mi to do očí. Kdo má tu odvahu? *(Pauza)* Nikdo? Pak se radši opijte, zbabělci!
- (Zadní část scény se osvětlí. Zadní stoly, které byly jen v projekci, zmizí. V rámu dveří se objeví Banco. Kráčí kupředu)*
- Banco** Já mám tu odvahu, Macbette!
- Macbett** Banco!
- Banco** Já se ti nebojím říct, že jsi zrádce, podvodník a vrah!
- (Macbett couvá před blížícím se Bancem)*
- Macbett** Ty nejsi mrtvý?
- (Hosté povstali, Macbett stále couvá)*
- Banco! Banco! *(Napolo tasí dýku)*
- První host** To není Banco, Veličenstvo.
- Macbett** Je to on, přísahám.
- Druhý host** To není Banco z masa a kostí, ale jenom jeho přízrak.
- Macbett** Jeho přízrak? *(Posměšně)* Ano, je to pouhý přízrak! Moje ruka jím může volně projít a moje oči dohlédnou skrz jeho záda. To znamená, že jsi opravdu mrtvý, Banco. Marně se mi snažíš nahnat strach. Škoda, že tě nemohu zabít ještě jednou. Ztrať se! Tady nemáš co pohledávat.

- První host** Přišel z pekla.
- Macbett** Z pekla jsi přišel a do pekla se zase vrátíš. Ukaž mi propustku, kterou ti dal ďáblův pobočník. Jestli máš do půlnoci volno, sedni si na čestné místo. Chudáku! Vždyť ty nemůžeš ani jíst, ani pít. Tak se aspoň posaď mezi mé věrné.
- (Vyděšení hosté se rozprchnou od stolu)*
- Čeho se bojíte? Radši se shromážděte kolem něho a popřejte mu iluzi, že existuje. Bude pak ještě zoufalejší, až se vrátí zpátky do svého nehostinného příbytku.
- Banco** Padouchu! Bohužel tě mohu jenom proklínat, nic víc.
- Macbett** Nenamáhej se! Výčitky svědomí ve mně neprobudíš! Nezabít já tebe, zabil bys ty mě, jako jsi předtím zabil Duncana. Ty první jsi mu vrazil dýku do srdce. Já tě chtěl udělat velkovezírem, jenomže tys chtěl můj trůn.
- Banco** A ty jsi snad nepřipravil o trůn Duncana, který tě udělal dvojnásobným baronem?
- Macbett** *(hostům)* Co je to s vámi? Snad se nebojíte? Nebo jsem si vybral svoje generály ze samých strašpytlů?
- Banco** Já ti věřil, Macbette, a následoval jsem tě, ale ty a tvoje čarodějnice jste mě uhranuli.
- Macbett** Chtěl jsi na můj trůn posadit svoje potomky. Ale přepočítal ses. Všichni tvoji synové, vnukové, pravnukové a prapravnukové zahynuli ve tvém semenu ještě dřív, než jsi je zplodil. Proč mi nadáváš do padouchů? Já tě jenom předešel, byl jsem prostě rychlejší.
- Banco** Čeká tě velké překvapení, Macbette. Nemáš o něm ani potuchy. Zaplatíš.
- Macbett** Jsi k smíchu. Ubohá troska, mluvící automat...
- (Sotva Banco zmizí, zjeví se Duncan a usedne na trůn)*
- První host** Král! Podívejte se, podívejte se, král!
- Druhý host** Král!
- Macbett** Proč se díváte jinam, když mluvíte se mnou? Jediným králem jsem tu přece já.
- První host** *(ukáže na trůn)* Tam je král!
- Macbett** *(se otočí tím směrem)* Copak si tu dnes všichni nebožtíci dali dostaveníčko?

(Hosté se váhavě blíží k Duncanovi, v určité vzdálenosti se zastaví. První a Druhý host pokleknou u trůnu, další dva stojí poblíž Macbetta. Zbývající hosté jsou k hledišti buď zády nebo z profilu. Duncan sedí čelem k divákům)

**První a
Druhý host**

(Duncanovi) Veličenstvo...

Macbett

Nevěřili jste, že Banco existuje. A najednou se tváříte, že Duncan existuje a sedí tady na trůně. Je to snad proto, že dokud byl vaším panovníkem, tak jste se před ním ze strachu hrbili? Já vám teď říkám: je to pouhý přízrak.
(Duncanovi) Tak je to, Duncane. Usedl jsem na tvůj trůn. Vzal jsem si tvoji ženu. *(Hostům)* Vraťte se na svá místa. *(Vytáhne dýku)* Vraťte se okamžitě na svá místa! To vám nařizuje váš jediný panovník. Teď se musíte hrbit přede mnou!

(Hosté zděšeně ustupují)

Slyšeli jste?

Hosté

(se shrbenými zády a společně) Slyšeli, Vaše Veličenstvo.

První host

Naší největší radostí je poslouchat Vaše Veličenstvo.

Macbett

Vidím, že jste se dovtípili. *(Duncanovi)* A ty se nevracej dřív, dokud ti neodpustí tisíce bojovníků, které jsem zabil na tvůj rozkaz. A dokud těm zabitým neodpustí tisíce žen, které znásilnili, a tisíce dětí, které zavraždili.

Duncan

Ano, dal jsem zabít desítky tisíc mužů a žen, vojáků i civilistů. Ano, dal jsem zapálit bezpočet domů a chatrčí. To všechno je pravda. Ale jedna věc pravda není. Moji ženu sis nevzal! *(Sardonický smích)*

Macbett

Zbláznil ses? *(Hostům)* Smrt ho zřejmě připravila o rozum. Je to tak, pánové?

Hosté

(jeden po druhém) Ano, Veličenstvo.

Macbett

(Duncanovi) Jdi pryč, ty hloupé strašidlo! Zmiz!

(Duncan zmizí za trůnem)

Služka

(přibíhá) Veličenstvo, Veličenstvo! Její Veličenstvo zmizelo!

Macbett

Jaké Veličenstvo?

Služka

Vaše vznešená manželka, lady Macbettová. Ztratila se.

Macbett

Co to povídáš?

Služka

Její komnaty jsou prázdné, zavazadla jsou pryč a komorná taky.

- Macbett** Lady Macbettová měla záchvat migrény. Nejspíš se prochází v zámeckém parku, aby se nadýchala čerstvého vzduchu. Jdi ji hledat a přiveď ji!
- Služka** Už jsem ji hledala všude a volala její jméno. Odpovídala mi jenom ozvěna.
- Macbett** *(Hostům)* Vy prohledejte lesy! Prohledejte celý kraj! *(Služce)* A ty pátrej po celém paláci! Ve věžích, na půdách i ve sklepeních. Třeba ji tam někdo zavřel. Běž a neloudej se!
- (Služka odejde)*
- Co tu ještě okouníte? Vezměte policejní psy, vnikněte do každého domu, dejte uzavřít všechny státní hranice. Ať naši námořníci prozkoumají moře, ať pátrají i v jeho hlubinách. Spojte se s našimi sousedy! A jestli utekla do ciziny, ať ji odtamtud vypovědí a pošlou šupem k nám! Pokud by některá země prohlásila, že respektuje právo na azyl a že s námi neuzavřela smlouvu o vydání zločinců, pak jí okamžitě vypovězte válku! Každých patnáct minut mne informujte, jak probíhají pátrací akce. Zadržte všechny stařeny, co vypadají jako čarodějnice!
- Služka** *(se vrací)* Lady Macbettová přichází!
- (Čtveřice hostů, která si chaoticky brala odložené opasky a meče, se zarazí a zírá na přicházející Lady Duncanovou)*
- Objevila jsem ji ve sklepě. *(Odejde)*
- (Lady Macbettová či spíše Duncanová se poněkud liší od té, kterou jsme viděli naposledy. Je bez královské koruny a šaty má pomačkané)*
- První a Druhý host** Lady Macbettová!
- Hosté** Lady Macbettová!
- Macbett** Opozdlila jste se, madam. Musel jsem uvést do pohybu celou zemi, abych vás našel. Kde jste byla celý ten čas? Chci slyšet vaše vysvětlení. Okamžitě!
(Hostům) Posadte se, přátelé. Svatební hostina může začít. Jezme a pijme!
(Lady) Jsem ochoten zapomenout co se stalo. Opuštěme si, co jsme si. Hlavně že jste tady, drahoušku! Hodujme a radujme se v kruhu našich milých přátel, kteří vás mají rádi stejně jako já. Zaujměte laskavě čestné místo.
- (V pozadí se znovu objeví - transparentně nebo zrcadlově - stůl s hosty jako na začátku tohoto obrazu)*
- První host** Ať žije lady Macbettová!
- Hosté** Ať žije lady Macbettová!
- Druhý host** Ať žije lady Macbettová, naše milovaná panovnice!

**Lady
Macbettová
či Duncanová**

Milovaná či nemilovaná, vaše panovnice opravdu jsem. Ale lady Macbettová nikoli! Jsem lady Duncanová, nešťastná, leč věrná vdova po našem legitimním králi Duncanovi.

Macbett Zbláznila jste se?

*(Opera.
Na inscenátorovi záleží, zda herci budou zpívat či mluvit)*

První host Zbláznila se?

Druhý host Zbláznila se.

První host Přišla o rozum.

Druhý host Je pomatená.

(Konec zpívané pasáže)

První host Byli jsme na jeho svatbě!

Macbett Jste moje zákonitá manželka. Zapomněla jste na to? Byli na naší svatbě.

**Lady
Duncanová**

Moje svatba to nebyla. Macbett si vzal za ženu čarodějnici, která si přisvojila rysy mé tváře, tvary mého těla a zvuk mého hlasu. Mě spoutala a uvrhla do podzemní kobky. Před chvílí se jakýmsi kouzlem řetězy samy přervaly a závory samy otevřely. S tebou, Macbette, nemám nic společného. A už vůbec nejsem tvůj spoluviník, ty vrahu svého krále a svých přátel! Uzurpátore a podvodníku!

Macbett Jestli jste byla zavřená, jak můžete vědět, co se přihodilo tady?

První host *(zpívá)* Odkud to ví, odkud to ví?

Druhý host *(zpívá)* Když byla zavřená, nemohla nic vědět.

První host *(zpívá)* Když byla zavřená, nemohla nic vědět.

Druhý host *(zpívá)* Nemohla nic vědět, nemohla nic vědět.

**Lady
Duncanová**

(hovoří) Spoluvězni ze sousedních cel vyťukali všechny zprávy na zeď. Samozřejmě v kódech. Věžeňský telegraf. Macbette, kdepak máš svoji krásnou nevěstu, starou čarodějnici? Kam ti zmizela?

- Macbett** *(zpívá)* Běda, běda, běda! Tentokrát to není přízrak, není to přízrak, tentokrát. *(Dále zase hovoří)* Tu starou čarodějnici bych opravdu rád našel. Vzala na sebe vaši podobu, ale tělo i hlas měla mnohem krásnější. A proměnila se tak kvůli mně. Kam zmizela? Možná v mlze, možná v povětrí. Nemám létající stroj, abych ji dostihl. Nemám dalekohled, abych ji znovu spatřil.
- Hosté** *(sborový zpěv)* Ať žije Macbett, pryč s Macbettem! Ať žije Macbett, pryč s Macbettem! Ať žije lady Duncanová, pryč s lady Duncanovou! Ať žije lady Duncanová, pryč s lady Duncanovou!
- Lady Duncanová** *(Macbettovi)* Ta tvoje čarodějnice ti už nepomůže. Ve svém neštěstí jsi zůstal sám.
- Macbett** Jaképak neštěstí? Vládnout v téhle zemi je naopak velké štěstí. A k tomu nepotřebuju žádné pomocníky. *(Hostům)* Zmizte, otroci!
(Hosté zmizí)
- Lady Duncanová** Ty nebudeš vládnout. Duncanův syn Macol právě vyplul z Kartága. Shromáždil mohutnou a početnou armádu.

(Za scénou je slyšet volání: "Pryč s Macbettem! Ať žije Macol! Pryč s Macbettem! Ať žije Macol!")

Celá zem je proti tobě. Nemáš už jediného přítele.

*(Lady Duncanová zmizí.
Macbett s obnaženým mečem bojuje proti neviditelnému a povykujícímu davu)*
- Macbett** *(doprava)* Nikoho nepotřebuju! *(Doleva)* Nikoho se nebojím! *(Do hlediště)* Z nikoho nemám strach! Z nikoho!

(Fanfáry. Zezadu vstoupí Macol)
- Macol** *(Macbettovi, který se otočí)* Konečně jsem tě našel! Ty odporná a hnusná stvůro! Ty zvrhlý darebáku! Špinavý vrahu! Morální idiote! Slizký hade! Ohavná ropucho! Prašivý pse!
- Macbett** Na mě jsi krátký, blbečku! Jsi kretén, který si hraje na mstitele! Jsi směšný debil a idiot! Kardinální pitomec! Samolibý trouba! Nemožné střevo! Třasořitka a ňouma!
- Macol** Zabiju tě, špinavče!
- Macbett** Ty? Vždyť jsi blbější než patník! Táhni si svou cestou! Zabil jsem tvého senilního tatínka, ale tebe bych rád ušetřil. Proti mně nic nezmůžeš, pitomečku. Bylo řečeno, že mě nemůže porazit žádný muž, zrozený z ženy.

- Macol** Oklamaly tě, Macbette! Napálily tě, tvoje čarodějnice. *(Zpívá či mluví, ve wagnerovském stylu)* Mě Duncan pouze adoptoval, nejsem jeho legitimní syn. Jsem dítě Banca a gazely, kterou čarodějnice proměnila v ženu. Banco ji oplodnil jako ženu, ale ona mě přivedla na svět už zase jako gazela. Lady Duncanová tenkrát předstírala, že je těhotná, a tajně opustila tento palác. Zpátky se vrátila se mnou. Duncan si přál dědice, všichni mě považovali za jeho syna. *(Dále už hovoří)* Můj skutečný otec je Banco. Vezmu si jeho jméno a založím novou dynastii. Budu Banco Druhý. A po mně budou následovat další: Banco Třetí. Banco Čtvrtý. Banco Pátý. Banco Šestý.
- (Postupně se zjevují hlavy naprosto bezvýznamných následníků - a naposledy hlava autora této hry, s úsměvem od ucha k uchu)*
- A ještě celé desítky dalších Banců.
- Macbett** Od časů krále Oidipa jsem první člověk, kterému se osud tak ďábelsky vysmál. Ach, jaký je to nesmyslný svět, když nejlepší jsou horší než ti špatní!
- Macol** Zabil jsi oba mé otce, adoptivního i legitimního, a jejich smrt volá po pomstě. *(Tasí meč)* Vyrovnějme rychle svoje účty. Nerad bych, abys jen o vteřinu déle otravoval vesmír svým dechem.
- Macbett** Zemřeš, pitomečku, protože si o to sám koleduješ. Já mohu prohrát jenom v případě, že se pohne les a připochoduje jako regiment vojáků až ke mně.
- (Muži a ženy vykročí směrem k Macbettovi. Každý nese panel s nakresleným stromem anebo prostě jen větev. V podstatě by se proti Macbettovi měla dát do pohybu celá scéna)*
- Macol** Otoč se a uvidíš, jak pochoduje les!
- Macbett** *(se otočí)* Ksakru!
- (Macol vrazí Macbettovi meč do zad. Macbett se zhroutí)*
- Macol** Odneste tu zdechlinu! A přineste trůn!
- (První a Druhý host odtáhnou Macbettovo tělo. Hned nato přinášejí trůn. Volání neviditelného davu: "Ať žije Macol! Ať žije Macol! Tyran je mrtev! Ať žije náš milovaný panovník Macol! Ať žije Macol!")*

14. obraz

- První host** Račte usednout na trůn, Veličenstvo.
(Přicházejí ostatní hosté. Někteří mají panely s nápisem: "Macol is always right.")
- Hosté** Ať žije Macol! Ať žije Bancova dynastie! Ať žije Veličenstvo!
(Hlahol zvonů. Macol stojí poblíž trůnu. Vchází Biskup)
- Macol** *(Biskupovi)* Přišel jste mě vysvětit?
- Biskup** Ano, Vaše Veličenstvo!
(Přichází První a Druhý muž a Žena s Komornou)
- Komorná** Kéž je vaše vláda požehnaná!
- Žena** Bud'te laskavý k chudákům!
- První muž** Bud'te spravedlivý!
- Druhý muž** Nenávist rozvrátila naše domovy. Nenávist otráвила naše duše!
- První muž** Kéž vládnete v míru a svornosti.
- Druhý muž** Kéž vládnete s láskou a pokorou.
- První muž** Bratři, obejměme se!
- Žena** Sestry, obejměme se!
- Biskup** Obeměte se a já vám požehnám.
- Macol** *(stojí těsně u trůnu)* Ticho!
- Komorná** Král k nám promluví!
- První muž** Náš král k nám promluví!
- Druhý muž** Vyslechneme vaše slova s dychtivostí, Veličenstvo.
- Žena** Bůh vás opatruj!
- Biskup** Bůh s vámi!

Macol	Ticho! Ticho! A nemluvejte všichni najednou! Chci učinit prohlášení. Ať se nikdo z vás ani nepohne! Ať nikdo ani nedýchá! A tohle si zapište za uši: <i>(Citát ze Shakespeara:)</i> Pod krutým jařmem skomírala zem a krvácela z tisícera ran. Však já jsem nad tyranem zvítězil a na hrot meče jeho hlavu dal. <i>(Jeden z Macolových lidí přejde přes jeviště s Macbettovou hlavou na hrotu píky)</i>
První muž	Zasloužil si to.
Žena	Zasloužil si to.
Druhý muž	Ať mu Bůh odpustí jeho viny.
První muž	Ať uhoří v ohni pekelném!
Druhý muž	A kdyby se v plamenech obrátil na víru, ať je zatracen navěky věků!
Komorná	Napíchnout na rožeň!
Žena	Vyříznout mu jazyk!
Macol	Jestli okamžitě nezmlknete, poštvu na vás svoje vojáky a psy. <i>(Stejně jako na začátku hry, tak i nyní v závěru se vzadu objeví řada gilotin. Macolovu deklaraci přijímají přítomní s rostoucím úžasem i odporem. Jeden za druhým postupně mizí ze scény)</i> Nyní, kdy tyran je mrtvý a proklíná svoji matku, že ho porodila, řeknu vám toto: <i>(v následující tirádě Macol opět cituje ze Shakespeara)</i> Vlast moje ubohá a trpící víc nepravostí uvidí než dřív. Až neřest každá ve mně rozpučí, pak černý Macbett zbělá jako sníh a každý beránkem jej bude zvat, až porovná jej s bezpočtem mých vin. On krvelačný byl a úskočný a prchlý, zlomyslný, páchnoucí po každém hříchu, který jméno má. Leč moje chlípnost, ta je bezedná. Manželky vaše, dcery, matky, panny mé žízivosti nenaplní tuň. Mé chtíče strhnou všecky překážky, jež mojí vůli budou v cestě stát. Byl Macbett lepší vladař než jsem já.

V mé duši rostou pudy nejhorší
a k tomu lakotnost tak hltavá,
že za mé vlády přijdou o hlavu
velmoži, kteří slynou bohatstvím.
Já oloupím je o statky i dům
a každá kořist znásobí můj hlad.
Já proti poctivcům pře zosnuju,
abych se mohl zmocnit jejich zboží.
Já nemám vůbec žádnou ze ctností,
jež ozdobou jsou pomazaných hlav.
Vděk, štědrost, spravedlivost, pokora,
cit, trpělivost, chrabrost, pravdivost -
nic z toho nelze ve mně nalézt.
Zato jsem zběhlý v každé neřesti
a každou pášu mnoha způsoby.

(Biskup, který jako jediný setrval u Macola, rovněž odchází, deprimován)

Teď, když mám moc, já mohu klidně vlít
do pekel sladké mléko svornosti.
Teď mohu zrušit všesvětový mír
a zničit všeobecnou jednotu.
(Tady citace ze Shakespeara končí)

Tuhle zemi proměním v impérium! Já, dneska ještě král - a zítra už imperátor!
Já, Superveličenstvo, Supermajestát, já, císař nade všemi císaři!

(Mizí v mlze. Ta se po chvíli rozptýlí. Přes jeviště přejde Muž se sítčkou na motýly)

K o n e c h r y